

SMERNICE ZA DOBRO PRAKSO

na podlagi

***Konvencije z dne 25. oktobra
1980 o civilnopravnih vidikih
mednarodnega protipravnega
odvzema otrok Haaške
konference o mednarodnem
zasebnem pravu***

**DEL VI
TOČKA B
PRVEGA ODSTAVKA
13. ČLENA**

Izdajatelj

Stalni urad

Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu (HCCH)

Churchillplein 6b | 2517 JW Haag | Nizozemska

(+31) 70 363 3303

(+31) 70 360 4867

secretariat@hcch.net

www.hcch.net

Predgovor

Ob 40. obletnici sprejetja *Konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok* z velikim veseljem predstavljam del VI Smernic za dobro prakso na podlagi Konvencije HCCH iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok, ki se nanaša na ključno določbo konvencije: točka b prvega odstavka 13. člena (izjema zaradi resne nevarnosti).

Namen te publikacije je sodnikom, centralnim izvršilnim organom, odvetnikom in drugim delavcem na področju mednarodnega družinskega prava zagotoviti smernice v zvezi z uporabo točke b prvega odstavka 13. člena Konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok. Ta določba vsebuje eno od izjem od takojšnje vrnitve otroka na podlagi konvencije. Zaradi vse pogostejše uporabe tega ugovora v zadevah v zvezi s protipravnim odvzedom otroka v zadnjih letih in zaradi vse večje zaskrbljenosti strokovnjakov, da bi nepravilna uporaba te določbe lahko ogrozila občutljivo ravnovesje, doseženo s Konvencijo o protipravnem odvzemu otrok, je Svet za splošne zadeve in politiko, upravni organ HCCH, stalnemu uradu naročil, naj ob pomoči delovne skupine, ki so jo sestavljali nacionalni strokovnjaki z različnih področij, pripravi smernice za dobro prakso glede razlage in uporabe točke b prvega odstavka 13. člena konvencije.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem, ki so prispevali k oblikovanju in končni pripravi teh smernic. Najprej se posebej zahvaljujem številnim članom delovne skupine (celoten seznam članov je naveden v smernicah), zlasti pa honourable Diani Bryant, ki je delovni skupini predsedovala vse od prvega sestanka v letu 2013. Za uspešno pripravo teh smernic so bili ključni prav strokovni nasveti sodnice Bryant ter njena popolna predanost in potrpežljivost. Iskrena zahvala gre tudi osebjem in številnim pripravnikom pri stalnem uradu, ki so uspešno sodelovali pri tem projektu. Na podlagi tehtne in stalne prakse HCCH so bile te smernice za dobro prakso predložene v odobritev članicam konference HCCH. Dejstvo, da jih je potrdilo vseh 83 (tedanjih) članic konference HCCH, zagotovo krepi verodostojnost vsebine teh smernic kot sekundarnega vira informacij o uporabi konvencije.

Ključno je, da so vsem strokovnjakom na voljo potrebna orodja za pomoč otrokom in družinam, ki se znajdejo v teh izjemno kritičnih okoliščinah, ne glede na to, ali obravnavajo primere mednarodnega protipravnega odvzema otrok redno, celo vsakodnevno, ali le enkrat v življenju. Upamo, da se bo s to publikacijo strokovnjakom, zlasti sodnikom, zagotovilo orodje, ki jim bo v pomoč pri občutljivi analizi izjeme zaradi resne nevarnosti. Ključno je, da lahko čim prej sprejmejo informirano odločitev o vrnitvi otroka. Tudi centralnim izvršilnim organom in drugim delavcem v stroki bodo smernice v pomoč pri obravnavi zadev, v katerih je bil vložen ugovor na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena. Odločbe, navedene v teh smernicah (vse so dostopne v podatkovni zbirki INCADAT o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok konference HCCH), bralcem zagotavljajo še konkretne primere, kako je bila zadevna določba uporabljena v posamezni zadevi.

Na podlagi navedenega sem prepričan, da bo ta pomembna publikacija prispevala k boljši in enotnejši uporabi točke b prvega odstavka 13. člena Konvencije o protipravnem odvzemu otrok, in sicer v korist otrokom in družinam po vsem svetu.

Christophe Bernasconi | *Generalni sekretar*

Kazalo

GLOSAR	8
UVOD	13
I. Točka b prvega odstavka 13. člena kot del okvira konvencije iz leta 1980	19
1. Načelo: vrnitev otroka	21
a. Namen in temeljni koncepti konvencije	21
i. Otrok je nezakonito odpeljan ali zadržan, če se s takim dejanjem krši pravica do skrbi za otroka	21
ii. Če je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan, je to zanj škodljivo	21
iii. Najprimerneje je, da o pravici do skrbi za otroka in pravici do osebnih stikov z njim odločajo organi države stalnega prebivališča otroka	22
b. Odločba o vrnitvi ne pomeni opredelitve skrbi za otroka	22
c. Skrajšani postopek vrnitve	23
d. Sodelovanje med pogodbenicami	23
e. Dolžnost takojšnje vrnitve otroka	23
f. Omejene izjeme glede dolžnosti odreditve takojšnje vrnitve	24
g. Ozka razlaga izjem	25
2. Točka b prvega odstavka 13. člena: razumevanje izjeme zaradi resne nevarnosti	26
a. Tri vrste „resne nevarnosti“	26
b. Resna nevarnost za otroka	26
c. Stopnja „resne nevarnosti“	27
d. Vidik prihodnosti v izjemi zaradi resne nevarnosti	27
II. Točka b prvega odstavka 13. člena v praksi	29
1. Presoja izjeme zaradi resne nevarnosti	31
a. Postopna analiza	31
b. Zaščitni ukrepi	34
c. Praktična ureditev	36
d. Procesna pravila in pravila glede predložitve dokazov	36
i. Dokazno breme	36
ii. Omejevanje informacij in dokazov na vprašanje vrnitve	37
iii. Dopustnost informacij o otrokovem socialnem poreklu	37
iv. Dopustnost prošnje za vrnitev in priloženih listin	37
2. Primeri trditev, dopustnih na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena	37
a. Nasilje v družini, usmerjeno zoper otroka in/ali starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje	38

b.	Finančna ali razvojna prikrajšanost otroka zaradi vrnitve	41
c.	Nevarnost, povezana z okoliščinami v državi stalnega prebivališča	42
d.	Nevarnost, povezana z zdravjem otroka	43
e.	Ločenost otroka od starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, če se tak starš ne more ali ne želi vrniti v državo otrokovega stalnega prebivališča	44
i.	Kazenski pregon starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, v državi otrokovega stalnega prebivališča, ker je nezakonito odpeljal otroka ali ga zadržuje	46
ii.	Vprašanja glede priseljevanja v zvezi s staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje	47
iii.	Pomanjkanje učinkovitega sodnega varstva v državi stalnega prebivališča	48
iv.	Zdravstveni ali družinski razlogi, ki se nanašajo na starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje	49
v.	Nedvoumno nasprotovanje vrnitvi	50
f.	Ločitev od sorojencev otroka	50
III.	Dobra praksa sodišč v zadevah v zvezi s točko b prvega odstavka 13. člena	53
1.	Poglavitno načelo: učinkovito vodenje zadev	55
2.	Primeri dobre prakse v zvezi z vodenjem zadev	56
a.	Zgodnja opredelitev pomembnih vprašanj	56
b.	Sporazumna rešitev	56
c.	Sodelovanje strank v postopku	58
d.	Sodelovanje otroka v postopku	58
e.	Dokazi	59
f.	Dokazi izvedencev	60
g.	Pomoč centralnih izvršilnih organov in neposredna komunikacija med sodišči	60
IV.	Dobra praksa centralnih izvršilnih organov v zadevah v zvezi s točko b prvega odstavka 13. člena	63
1.	Splošne naloge centralnih izvršilnih organov – sodelovanje in zagotavljanje informacij	65
2.	Omejena vloga centralnih izvršilnih organov v zvezi z izjemo zaradi resne nevarnosti	65
3.	Primeri dobre prakse centralnih izvršilnih organov države, ki je poslala zahtevo	66
4.	Primeri dobre prakse centralnih izvršilnih organov države, ki ji je bila poslana zahteva	67
V.	Uporabni viri	69
1.	Obrazložitevno poročilo o konvenciji iz leta 1980	71
2.	Gradivo štirinajstega zasedanja (1980)	71

3.	Podatkovna zbirka o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (INCADAT)	71
4.	Smernice za dobro prakso, ki jih je objavila HCCH	72
5.	Mednarodna haaška mreža sodnikov (IHNJ)	72
6.	Glasilo sodnikov o mednarodnem varstvu otrok	73
7.	Dokumenti, ki jih pripravijo nacionalni organi	73
	Kazalo citirane sodne prakse	75

GLOSAR

Zadeva na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena

V teh smernicah izraz „zadeva na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena“ pomeni zadevo s področja mednarodnega protipravnega odvzema otrok v zvezi z vrnitvijo otroka ali otrok na podlagi konvencije iz leta 1980, v kateri je bil vložen ugovor na podlagi izjeme iz točke b prvega odstavka 13. člena.

Vodenje zadeve

Ta izraz pomeni postopek, s katerim sodišče spremlja obravnavo zadeve, da se zagotovi predvsem, da se zadeva lahko takoj obravnava in da se preprečijo nepotrebne zamude v postopku.

Zloraba otroka

Izraz „zloraba otroka“, odvisno od opredelitve pojma v posamezni jurisdikciji, se nanaša na vrste fizičnega, čustvenega ali duševnega zanemarjanja, grdega ravnanja ali spolne zlorabe otroka, ki je običajno posledica dejanj ali opustitev dejanj starša ali druge osebe.

Neposredna komunikacija med sodišči

Izraz neposredna komunikacija med sodišči se nanaša na komunikacijo v zvezi s posamezno zadevo med sodniki v različnih jurisdikcijah, ki tako zadevo obravnavajo¹.

Nasilje v družini

Izraz „nasilje v družini“ lahko (glede na opredelitev v posamezni jurisdikciji) vključuje številne vrste zlorab v družini, vključno z na primer fizično, čustveno, duševno, spolno in finančno zlorabo. Lahko je usmerjena v otroka („zloraba otroka“) in/ali v partnerja (včasih imenovana tudi „zloraba zakonca“ ali „nasilje nad intimnim partnerjem“) in/ali v druge družinske člane.

Resna nevarnost

Za namene teh smernic se izraz „resna nevarnost“ za otroka nanaša na resno nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.

¹ Glej *Direct Judicial Communications – Emerging Guidance regarding the development of the International Hague Network of Judges and General Principles for Judicial Communications, including commonly accepted safeguards for Direct Judicial Communications in specific cases, within the context of the International Hague Network of Judges* (Neposredna komunikacija med sodišči – smernice v pripravi glede razvoja mednarodne haaške mreže sodnikov in splošna načela o komunikaciji med sodišči, vključno s splošno sprejetimi jamstvi v zvezi z neposredno komunikacijo med sodišči v posameznih zadevah, v okviru mednarodne haaške mreže sodnikov), Haag, 2013, str. 12 (v nadaljnjem besedilu: smernice v pripravi glede komunikacije med sodišči) (na voljo tudi na spletišču HCCH: < www.hcch.net > v razdelku Child Abduction (protipravni odvzem otrok) in nato pod naslovom Direct Judicial Communications (neposredna komunikacija med sodišči)).

Izjema zaradi resne nevarnosti

Za namene teh smernic se izraz „izjema zaradi resne nevarnosti“ nanaša na izjemo iz točke b prvega odstavka 13. člena konvencije iz leta 1980, vključno s tremi vrstami resne nevarnosti: da je otrok izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj².

Mednarodna haaška mreža sodnikov

Mednarodna haaška mreža sodnikov (International Hague Network of Judges, IHNJ) je mreža sodnikov, specializiranih za družinske zadeve, mrežo je Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu (HCCH) ustanovila za lažjo komunikacijo in sodelovanje med sodniki na mednarodni ravni in v pomoč pri učinkoviti uporabi konvencije iz leta 1980.

Zapuščeni starš

Izraz „zapuščeni starš“ pomeni osebo, institucijo ali organ, ki trdi, da je bil otrok neupravičeno odpeljan v drugo državo pogodbenico ali tam zadržan, v nasprotju s pravico do skrbi za otroka na podlagi konvencije iz leta 1980.

Uvrstitev na seznam

Izraz „uvrstitev na seznam“ se nanaša na postopek uvrstitve zadeve na seznam sodnih narokov.

Zrcalne odločbe

Zrcalne odločbe so enake ali podobne odločbe, ki jih izdajo sodišča v državi, ki ji je bila poslana zahteva, in v državi, ki je poslala zahtevo; na voljo so le v nekaterih pravnih sistemih in jurisdikcijah. Vsaka odločba je izvršljiva in velja v državi, v kateri je bila izdana.

Praktična ureditev

Praktična ureditev je ureditev, ki jo sodišče lahko sprejme kot del naloga o vrnitvi, da se olajša in uresniči vrnitev otroka. Praktična ureditev ni namenjena odvrčanju resne nevarnosti in jo je treba ločiti od zaščitnih ukrepov.

Zaščitni ukrepi

Za namene teh smernic je treba ta izraz razumeti široko, in sicer kot ukrepe, ki so na voljo za odvrčanje resne nevarnosti.

² Glej oddelek I.2 teh smernic.

Država, ki ji je bila poslana zahteva

Država, v katero je bil otrok odpeljan ali kjer je otrok zadržan. To je država, v kateri poteka postopek glede vrnitve³.

Država, ki je poslala zahtevo

Država, katere centralni izvršilni organ je poslal prošnjo za vrnitev otroka ali iz katere je posamezna stranka, ki je poslala tako prošnjo za vrnitev otroka na podlagi konvencije iz leta 1980. Običajno je to država otrokovega stalnega prebivališča, preden je bil odpeljan ali zadržan⁴.

Postopek vrnitve

Koncept postopka vrnitve se nanaša na postopek vrnitve otroka ali otrok na podlagi konvencije iz leta 1980, pri čemer postopek poteka pred sodnim ali upravnim organom pogodbenice, v katero je bil otrok odpeljan ali kjer je zadržan (država, ki ji je bila poslana zahteva)⁵.

Odkvisno od posamezne jurisdikcije lahko vlogo za začetek postopka vrnitve vložijo zapuščeni starši, njegov odvetnik, centralni izvršilni organ v državi, ki ji je bila poslana zahteva, in/ali javna institucija, kot je na primer državni tožilec.

Pravica do skrbi za otroka

Koncept pravice do skrbi za otroka, kot je uporabljen v teh smernicah, se nanaša na njegovo samostojno opredelitev iz točke a 5. člena konvencije iz leta 1980 in vključuje „pravice, ki se nanašajo na skrb za otrokovo osebnost, zlasti pa pravico do določitve kraja otrokovega prebivališča“.

Posebni zastopnik otroka

Oseba ali organ, ki ga sodišče imenuje ali odobri njegovo imenovanje za zastopnika otroka ali otrok v postopku vrnitve, med drugim je to lahko neodvisni zagovornik otroka ali otrokov pravni zastopnik.

Starš, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje

Oseba, za katero se domneva, da je nezakonito odpeljala otroka iz države njegovega stalnega prebivališča v drugo pogodbenico, ali da nezakonito zadržuje otroka v drugi pogodbenici.

³ Glej drugi odstavek 11. člena, tretji odstavek 12. člena, prvi odstavek 13. člena ter 14., 17., 20. in 24. člen konvencije iz leta 1980.

⁴ Glej 9. člen (centralni izvršilni organ, ki je poslal prošnjo) in drugi odstavek 11. člena konvencije iz leta 1980.

⁵ Glej prvi odstavek 12. člena konvencije iz leta 1980.

Zaveza

Zaveza je prostovoljna obljuba ali zagotovilo fizične osebe (na splošno zapuščenega starša) sodišču, da bo nekaj storila ali da nečesa ne bo storila. Sodišča v nekaterih jurisdikcijah sprejemajo ali celo zahtevajo, da zapuščeni starš da zavezo v zvezi z vrnitvijo otroka. Zaveza, ki se formalno da sodišču v jurisdikciji, ki zahtevo prejme, v okviru postopka vrnitve, morda ne bo izvršljiva v državi, v katero se otrok vrne⁶.

⁶ V teh smernicah je sprejeta opredelitev izraza „zaveza“, kot je opredeljen v dokumentu *Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part I – Central Authority Practice* (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok: del I – praksa centralnih izvršilnih organov), Bristol, Family Law (Jordan Publishing), 2003 (v nadaljnjem besedilu: smernice za dobro prakso glede prakse centralnih izvršilnih organov) (na voljo tudi na spletišču HCCH < www.hcch.net > na povezavi Publications (publikacije)).

UVOD

1. Te smernice za dobro prakso se nanašajo na **točko b prvega odstavka 13. člena Konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok** (v nadaljnjem besedilu: konvencija iz leta 1980 ali konvencija)⁷, ki je znan tudi kot „**izjema zaradi resne nevarnosti**“⁸.
2. Točka b prvega odstavka 13. člena⁹ določa:

„Sodnemu ali upravnemu organu države, ki ji je bila poslana zahteva, ne glede na določbe prejšnjega člena ni treba odrediti vrnitve otroka, če oseba, institucija ali kakšno drugo telo, ki nasprotuje njegovi vrnitvi, dokaže:
[...]
(b) da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.“
3. Cilj teh smernic je na svetovni ravni spodbujati ustrezno in dosledno uporabo izjeme zaradi resne nevarnosti, v skladu z določbami in namenom konvencije iz leta 1980, pri čemer se upoštevajo pripomočki za razlago, kot je obrazložitevno poročilo v zvezi s konvencijo¹⁰, pretekli sklepi in priporočila posebne komisije¹¹ ter zdajšnje smernice za dobro prakso glede konvencij iz leta 1980. S tem namenom smernice zagotavljajo informacije in usmeritve glede razlage in uporabe izjeme zaradi resne nevarnosti ter primere dobre prakse iz številnih jurisdikcij.
4. Smernice so razdeljene v pet oddelkov. V oddelku I je predstavljena točka b prvega odstavka 13. člena kot del okvira konvencije iz leta 1980. Oddelek II se nanaša na uporabo točke b prvega odstavka 13. člena v praksi. Oddelek III vsebuje operativne smernice in dobro prakso, ki naj bo v pomoč

⁷ Te smernice so del VI v seriji *Smernic za dobro prakso na podlagi konvencije iz leta 1980*, ki jih objavlja HCCH (glej oddelek V.4 v nadaljevanju). V tem dokumentu sklicevanje na smernice pomeni sklicevanje na te smernice (del VI v seriji), razen če je navedeno drugače.

⁸ Glej zgoraj v glosarju izraza „resna nevarnost“ in „izjema zaradi resne nevarnosti“.

⁹ V teh smernicah se sklic na posamezni člen v besedilu ali sproti opombi nanaša na člen konvencije iz leta 1980, razen če je določeno drugače.

¹⁰ Glej E. Pérez-Vera, Explanatory Report on the 1980 Hague Child Abduction Convention (Obrazložitevno poročilo o Konvenciji iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok, v nadaljnjem besedilu: obrazložitevno poročilo), in *Actes et documents de la Quatorzième session (1980)*, zvezek III, *Child abduction* (Protipravni odvzem otrok), Haag, Imprimerie Nationale, 1982, str. 426–473 (na voljo tudi na spletišču HCCH, glej povezavo v opombi 6). V obrazložitvenem poročilu so med drugim tudi informacije o pripravljalnem delu in okoliščinah sprejetja konvencije, ki se lahko uporabijo kot dodatna sredstva za razlago konvencije. Glej *Dunajsko konvencijo z dne 23. maja 1969 o pravu mednarodnih pogodb*, 31. In 32. člen.

¹¹ Posebne komisije oblikuje HCCH, sklicuje pa jih generalni sekretar, njihova naloga je, da razvijajo nove konvencije HCCH in se pogajajo o njih ali pregledujejo praktično uporabo konvencij HCCH. Posebno komisijo sestavljajo strokovnjaki, ki jih imenujejo članice konference HCCH in njene pogodbenice. Kot opazovalci se jih lahko udeležujejo tudi predstavniki drugih zainteresiranih držav (zlasti tistih, ki so stalnemu uradu izrazile namero, da bodo podpisale konvencijo) in zadevne mednarodne organizacije. Sklepi in priporočila, ki jih sprejme posebna komisija, imajo pomembno vlogo pri enotni razlagi konvencije in njeni praktični uporabi.

sodiščem¹², ki vodijo postopke vrnitve, pri hitrem in učinkovitem vodenju takih postopkov ter pri oceni izjeme zaradi resne nevarnosti, kadar se udeleženci postopka nanjo sklicujejo. Oddelek IV vsebuje informacije o vlogi centralnih izvršilnih organov, imenovanih na podlagi konvencije¹³, te informacije jim lahko pomagajo pri obravnavi zadev, v katerih se udeleženci postopka sklicujejo na izjemo iz točke b prvega odstavka 13. člena. V oddelku V so navedeni uporabni viri. Čeprav so smernice namenjene predvsem sodiščem in centralnim izvršilnim organom, so lahko v pomoč tudi odvetnikom in drugim institucijam ali organom.

5. Čeprav se smernice osredotočajo na točko b prvega odstavka 13. člena, se sklicujejo tudi na druge določbe konvencije iz leta 1980 in drugih mednarodnih instrumentov, če te vplivajo na uporabo navedenega člena. Natančneje, kadar v pogodbenicah velja *Konvencija z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok* (v nadaljnjem besedilu: konvencija iz leta 1996), je lahko koristna v zadevah v zvezi z mednarodnim protipravnim odvzemom otroka, saj v več pomembnih vidikih dopolnjuje in krepi konvencijo iz leta 1980¹⁴. Na spletišču HCCH (< www.hcch.net >) so posodobljene informacije o tem, ali je država, ki je vključena v zadevo na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena, tudi pogodbenica konvencije iz leta 1996 (glej razdelek Protection of Children (varstvo otrok) in nato Status table (preglednica pogodbenc)).
6. Dejstvo, da je konvencija iz leta 1980 še naprej relevantna glede pravic otrok, izhaja tudi iz razvoja mednarodnega pravnega okvira po njenem sprejetju¹⁵. Pogodbenice *Konvencije Združenih narodov iz leta 1989 o otrokovih pravicah* (v nadaljnjem besedilu: KOP) imajo na primer obveznosti glede vprašanj, kot so sodelovanje otrok v postopku vrnitve na podlagi konvencije iz leta 1980, tudi kadar se uveljavlja izjema na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena¹⁶. Na podlagi konvencije iz leta 1980 imajo otroci pravico biti obveščeni o postopku in posledicah postopka vrnitve ter izraziti svoje mnenje v takem postopku. Če je otrok dovolj star in zrel, je treba upoštevati njegovo mnenje.

¹² V teh smernicah se sklicevanje na sodišče nanaša na pristojni sodni ali upravni organ, ki obravnava postopek vrnitve otroka na podlagi konvencije iz leta 1980 (11. člen).

¹³ Glej 6. člen konvencije iz leta 1980.

¹⁴ Glej na primer 7. in 50. člen konvencije iz leta 1996. Več informacij o morebitni uporabi konvencije iz leta 1996 v zadevah v zvezi z mednarodnim protipravnim odvzemom otroka je na voljo na primer v poglavju 13, oddelek A, *Praktičnega priročnika o izvajanju Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok*, ki ga je objavila konferenca HCCH, Haag, 2014, in je na voljo na spletišču HCCH (glej povezavo, navedeno v opombi 6). Glej tudi N. Lowe in M. Nicholls, *The 1996 Convention on the Protection of Children* (Konvencija iz leta 1996 o varstvu otrok), Jordan Publishing, 2012, poglavje 7.

¹⁵ Glej sodbo *Office of the Children's Lawyer v. Balev*, 2018 SCC 16, Supreme Court of Canada (vrhovno sodišče Kanade) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1389), točka 34, v kateri je sodišče razsodilo, da je namen konvencije iz leta 1980 in konvencije KOP „zaščititi koristi otroka“, „zaščititi otrokovo identiteto in sorodstvena razmerja“ ter „preprečiti nezakonito premeščanje in zadrževanje otrok“, razsodilo je še, da obe konvenciji „sprejemata načelo, da če je otrok dovolj star, bi se moralo upoštevati njegovo mnenje o tem, kje bo živel, kot je navedeno v nadaljevanju v zvezi z drugim odstavkom 13. člena haaške konvencije“.

¹⁶ Glej na primer 12. člen KOP.

7. Čeprav se v smernicah obravnava vprašanje razlage s splošnega vidika, te **niso namenjene** neposredni razlagi točke b prvega odstavka 13. člena v posameznih zadevah. To ostaja izključna pristojnost pristojnega organa, ki odloča o vrnitvi¹⁷, ob ustreznem upoštevanju dejanskega stanja vsake posamezne zadeve. Znano je, da se zadeve s področja konvencije iz leta 1980 močno razlikujejo glede na specifična dejstva, zato se sodiščem, centralnim izvršilnim organom in drugim toplo priporoča, da to upoštevajo pri uporabi teh smernic.
8. Pomembno je poudariti še, da se nič v teh smernicah ne sme razlagati kot zavezujoče za pogodbenice konvencije iz leta 1980 (ali katere koli druge konvencije HCCH) ter njihove sodne ali druge organe. Dobre prakse, opisane v teh smernicah, so povsem informativne, njihova uporaba pa je odvisna od zadevnih zakonov in postopkov, vključno z razlikami v pravnih tradicijah. Poleg tega namen teh smernic ni opisati pravnih stališč v vseh pogodbenicah, vsebujejo le omejene sklice na nacionalno sodno prakso in primerjalno pravo, kadar je to potrebno. Nazadnje, je treba vedeti, da so navedene zadeve le primeri, kako so nekatera sodišča obravnavala sklicevanje na resno nevarnost¹⁸, namen njihove navedbe ni zagotoviti strogih ali natančnih navodil sodnikom ali drugim, ki uporabljajo te smernice. Sodna praksa je navedena za ponazoritev posameznih vprašanj, ki se obravnavajo v zadevnem delu smernic, pri čemer končna odločitve, ki je bila sprejeta v posamezni navedeni zadevi, za te smernice ni pomembna. Vse odločbe, citirane v teh smernicah, so na voljo v podatkovni zbirki INCADAT¹⁹, in to celotno besedilo v jeziku izvirnika, na voljo je tudi njihov povzetek v angleščini, francoščini ali španščini, v dveh od navedenih jezikov ali v vseh treh. Te smernice vsebujejo kratke povzetke zadevnih vprašanj, kot pojasnilo, zakaj je navedena sodna praksa pomembna. Opozoriti je treba, da lahko novejša sodna praksa razveljavi ali spremeni starejše odločitve. Bralci teh smernic naj v podatkovni zbirki INCADAT ali v drugih virih preverijo, ali obstaja novejša sodna praksa glede posameznega vprašanja v zvezi s točko b prvega odstavka 13. člena, ki je pomembna za predmetno zadevo.

¹⁷ Conclusions and Recommendations of Part I and Part II of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Child Abduction Convention and the 1996 Child Protection Convention and a Report of Part II of the meeting (Sklepi in priporočila za del I in del II sestanka posebne komisije za proučitev praktične uporabe konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok in konvencije iz leta 1996 o varstvu otrok ter poročilo za del II srečanja), točka 62, in Conclusions and Recommendations and Report of Part I of the Sixth Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 Hague Child Abduction Convention and the 1996 Hague Child Protection Convention (Sklepi in priporočila ter poročilo za del I šestega sestanka posebne komisije za proučitev praktične uporabe konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok in konvencije iz leta 1996 o varstvu otrok, 1–10. junij 2011), Sklepi in priporočila št. 13 sestanka posebne komisije (oba navedena dokumenta sta na voljo na spletišču HCCH < www.hcch.net > v razdelku Child Abduction (protipravni odvzem otrok), na povezavi Special Commission meetings on the practical operation of the Convention (sestanki posebne komisije za proučitev praktične uporabe konvencije) in povezavi Previous Special Commission meetings (predhodni sestanki posebne komisije).

¹⁸ Glej zgoraj v glosarju izraz „resna nevarnost“.

¹⁹ Podatkovna zbirka konference HCCH o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok. Glej oddelek V teh smernic.

9. Vsem pogodbenicam se priporoča, da pregledajo svoje prakse glede uporabe točke b prvega odstavka 13. člena ter jih po potrebi in, če je mogoče, izboljšajo.
10. Konferenca HCCH se zahvaljuje številnim strokovnjakom, ki so za pripravo tega dokumenta prispevali svoje znanje in izkušnje, še zlasti članom delovne skupine za pripravo smernic, ki ji je predsedovala honourable Diana Bryant (iz Avstralije) in v kateri so sodelovali sodniki, državni uslužbenci (na primer osebje centralnih izvršilnih organov), akademiki oziroma strokovnjaki z več področij in delavci v zasebni praksi iz številnih jurisdikcij²⁰.

²⁰ Pri pripravi teh smernic so sodelovali naslednji strokovnjaki, bodisi v vseh bodisi v posameznih fazah: Sodniki: honourable Diana Bryant (Avstralija), predsednica delovne skupine, honourable Queeny Au-Yeung (Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Hongkong), sodnica María Lilián Bendahan Silvera (Urugvaj), sodnik Oscar Gregorio Cervera Rivero (Mehika), honourable Jacques Chamberland (Kanada), honourable Bebe Pui Ying Chu (Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Hongkong), sodnica Martina Erb-Klünemann (Nemčija), sodnik Yetkin Ergün (Turčija), sodnik Francisco Javier Forcada Miranda (Španija), honourable Ramona Gonzalez (Združene države Amerike), right honourable lady Hale (Združeno kraljestvo), sodnik Katsuya Kusano (Japonska), sodnica Torunn Kvisberg (Norveška), lord justice Moylan (Združeno kraljestvo), sodnica Annette Olland (Nizozemska), sodnica Tomoko Sawamura (Japonska), sodnica Belinda Van Heerden (upokojena) (Republika Južna Afrika), sodnik Hironori Wanami (Japonska); državni uslužbenci: Aline Albuquerque (Brazilija), Hatice Seval Arslan (Turčija), Frauke Bachler (Nemčija), Gonca Gülfem Bozdog (Turčija), Natália Camba Martins (Brazilija), Marie-Alice Esterhazy (Francija), Victoria Granillo Ocampo (Argentina), Juhee Han (Republika Koreja), Christian Höhn (Nemčija), Emmanuelle Jacques (Kanada), Leslie Kaufman (Izrael), Luiz Otávio Ortigão de Sampaio (Brazilija), Francisco George Lima Beserra (Brazilija), Tuskasa Murata (Japonska), Jocelyne Palenne (Francija), Marie Riendeau (Kanada), Andrea Schulz (Nemčija), Petunia Itumeleng Seabi-Mathope (Republika Južna Afrika), Agris Skudra (Latvija), Daniel Trecca (Urugvaj), Kumiko Tsukada (Japonska), Yuta Yamasaki (Japonska), Juan Francisco Zarricueta Baeza (Čile); akademiki oziroma strokovnjaki z več področij in delavci v zasebni praksi: Nicholas Bala (Kanada), Stephen Cullen (Združene države Amerike), Mikiko Otani (Japonska), Heidi Simoni (Švica), Zenobia Du Toit (Republika Južna Afrika).

**Točka b prvega
odstavka
13. člena
kot del okvira
konvencije
iz leta 1980**

1. Načelo: vrnitev otroka

a. Namen in temeljni koncepti konvencije

11. V skladu s preambulo je bila konvencija sklenjena s ciljem mednarodnega varstva otrok, ki so bili nezakonito odpeljani ali zadržani, pred škodljivimi posledicami takega ravnanja, ter s ciljem vzpostavitve postopkov, s katerimi naj se zagotovi njihova čimprejšnja vrnitev v državo njihovega stalnega prebivališča in zagotovi varstvo pravice do osebnih stikov z otrokom. Ti cilji so vključeni tudi v 1. člen²¹.
12. Konvencija temelji na naslednjih z njo povezanih konceptih.

i. **Otrok je nezakonito odpeljan ali zadržan, če se s takim dejanjem krši pravica do skrbi za otroka**

13. Prvi temeljni koncept je, da je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan, če se s takim dejanjem krši pravica do skrbi za otroka²². Preden starš, ki si deli pravico do skrbi za otroka oziroma ki take pravice nima, odpelje otroka v drugo državo ali ga tam zadrži, mora pridobiti soglasje osebe (običajno drugega starša), institucije ali organa, ki ima pravico do skrbi za otroka²³, če to ni mogoče, pa dovoljenje sodišča.

ii. **Če je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan, je to zanj škodljivo**

²¹ 1. člen določa:
Cilji te konvencije so:

- a) zagotoviti čimprejšnjo vrnitev otrok, ki so bili nezakonito odpeljani ali zadržani v kakšni pogodbenici;
- b) zagotoviti, da se pravice do skrbi za otroka in osebnih stikov z njim po zakonu ene izmed pogodbenic dejansko spoštujejo v drugi pogodbenici.

²² V skladu s 3. členom se šteje, da je otrok nezakonito odpeljan ali zadržan:

- a) če so s tem kršene pravice do skrbi zanj, ki jih je dobila oseba, institucija ali katerokoli drugo bodisi kolektivno bodisi posamično telo po zakonu države, v kateri je otrok stalno prebival, preden je bil odpeljan ali zadržan;
- b) če so se v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, te pravice uveljavljale bodisi kolektivno bodisi posamično ali bi se uveljavljale, če otrok ne bi bil odpeljan ali zadržan.

Pravica do skrbi za otroka lahko izhaja zlasti iz zakona, iz sodne oziroma upravne odločbe ali iz sporazuma, ki je pravno veljaven na podlagi prava zadevne države. V nekaterih jurisdikcijah lahko pravica do skrbi za otroka vključuje tudi pravico starša, da ne dovoli, da se otroka odpelje iz take jurisdikcije (pravica *ne exeat*). Glej sklep v zadevi *Abbott v. Abbott*, 130 S. Ct. 1983 (2010), 17. maj 2010, Supreme Court (vrhovno sodišče (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 1029), str. 3, v kateri je sodišče v zvezi s svojim stališčem glede konvencije iz leta 1980 v kratkem začetnem povzetku zadeve navedlo, da „njegovo stališče v veliki meri temelji tudi na stališčih drugih pogodbenic glede tega vprašanja“, in sicer da je „pravica *ne exeat* tudi del pravice do skrbi za otroka v smislu konvencije“.

²³ Glej zgoraj v glosarju izraz „pravica do skrbi za otroka“.

14. Drugi temeljni koncept je, da je v nasprotju s koristjo otroka²⁴, če je ta nezakonito odpeljan ali zadržan, in da je v skladu z njegovo koristjo, če se vrne v državo svojega stalnega prebivališča, razen če gre za eno od omejenih izjem iz konvencije.

iii. Najprimerneje je, da o pravici do skrbi za otroka in pravici do osebnih stikov z njim odločajo organi države stalnega prebivališča otroka

15. Tretji temeljni koncept je, da so praviloma sodišča v državi otrokovega stalnega prebivališča najprimernejša za meritorno odločanje o sporu glede skrbi za otroka (ki običajno vključuje celovito oceno otrokove koristi), saj imajo med drugim ta sodišča na splošno celovitejši in lažji dostop do informacij in dokazov, ki so potrebni za tako odločitve. Vrnitev otroka, ki je bil nezakonito odpeljan ali zadržan, v državo njegovega stalnega prebivališča torej ne vzpostavi le prejšnjega stanja, ampak sodišču, ki je v najprimernejšem položaju za učinkovito oceno otrokove koristi, omogoči tudi odločitve o morebitnih vprašanjih glede skrbi za otroka ali osebnih stikov z njim, vključno z vprašanjem morebitne preselitve otroka v drugo državo²⁵. Ta tretji temeljni koncept temelji na mednarodni pravni kurtoaziji, ki zahteva, da se pogodbenice

„zavedajo, da so kljub razlikam med njimi vse del iste pravne skupnosti, v kateri organi vsake države priznavajo, da so organi v eni izmed njih (tj. organi države otrokovega stalnega prebivališča) načeloma najprimernejši za odločanje o vprašanjih skrbi za otroka in osebnih stikov z njim“²⁶.

b. Odločba o vrnitvi ne pomeni opredelitve skrbi za otroka

16. Zgoraj navedeni namen konvencije in temeljni koncepti opredeljujejo ozko področje uporabe konvencije, ki se nanaša izključno na čimprejšnjo vrnitev otroka, ki je bil nezakonito odpeljan ali zadržan, v državo njegovega stalnega prebivališča²⁷, uporabljajo pa se le omejene izjeme iz konvencije²⁸. Pri tem se pravica do skrbi za otroka, ki velja v državi stalnega prebivališča, upošteva v preostalih pogodbenicah. *Na podlagi konvencije se pri odločanju o čimprejšnji vrnitvi otroka ne izda meritorna odločba o skrbi za otroka ali osebnih stikov z njim*, za izdajo te so pristojni organi države stalnega prebivališča (glej točko 15 zgoraj).

²⁴ Glej preambulo konvencije iz leta 1980.

²⁵ Uporabo tega koncepta potrjuje tudi 16. člen, saj izrecno prepoveduje, da bi se meritorna odločba o pravici do skrbi za otroka sprejela v državi, v katero je bil otrok odpeljan ali v kateri je zadržan. Določba 19. člena se glasi: „Odločba na podlagi te konvencije v zvezi z vrnitvijo otroka se ne šteje za meritorno odločbo o kateremkoli vprašanju v zvezi s pravico do skrbi za otroka.“

²⁶ Glej obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točki 34 in 41.

²⁷ Določba 21. člena, ki se nanaša na pravico do osebnih stikov z otrokom, ni predmet teh smernic.

²⁸ Glej obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točka 35.

c. Skrajšani postopek vrnitve

17. Za izpolnitev namena konvencije je v njej predviden skrajšani postopek, ki omogoča, da prošnjo za vrnitev vloži zapuščeni starš ali da se ta vloži v njegovem imenu (v nadaljnjem besedilu: postopek vrnitve)²⁹. Taka prošnja se vloži pri pristojnem sodišču ali organu „pogodbenice, v kateri je otrok“ (prvi odstavek 12. člena), tj. v „državi, ki ji je bila poslana zahteva“³⁰, v skladu z notranjimi postopki in praksami takega sodišča ali organa. V ta namen sodišče uporabi najučinkovitejše razpoložljive postopke (2. in 11. člen)³¹.

d. Sodelovanje med pogodbenicami

18. V konvencijo je s ciljem izvajanja njenega namena in spodbujanja njene pravilne uporabe vključen tudi sistem tesnega sodelovanja med pravosodnimi in upravnimi organi pogodbenic³². Ta se izvaja prek centralnih izvršilnih organov³³, ki so imenovani v vsaki pogodbenici in katerih naloge so navedene predvsem v 7. členu. Oddelek IV teh smernic vsebuje informacije o nalogah centralnih izvršilnih organov, kadar se uveljavlja izjema zaradi resne nevarnosti, ter s tem povezano dobro prakso. Pravosodno sodelovanje se lahko spodbuja prek mednarodne haaške mreže sodnikov³⁴.

e. Dolžnost takojšnje vrnitve otroka

19. Če je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan v pogodbenici, ki ni pogodbenica njegovega stalnega prebivališča v skladu s 3. členom, mora pristojno sodišče ali organ, ki obravnava prošnjo za vrnitev, odrediti takojšnjo vrnitev otroka (prvi odstavek 12. člena)³⁵.

²⁹ Glej zgoraj v glosarju izraz „postopek vrnitve“.

³⁰ Glej zgoraj v glosarju izraz „država, ki ji je bila poslana zahteva“.

³¹ Glej 2. člen. Pogodbenice morajo „glede vseh vprašanj v zvezi z vsebino konvencije uporabiti najučinkovitejše razpoložljive postopke, ki jih omogoča njihovo pravo“, glej obrazložitev poročila (*op. cit.* opomba 10), točka 63.

³² Prav tam, točka 35.

³³ Seznam imenovanih centralnih izvršilnih organov in njihovi kontaktni podatki so na voljo na spletišču HCCH na naslovu < www.hcch.net > v razdelku Child Abduction (protipravni odvzem otrok), pod povezavo Authorities (organi).

³⁴ Seznam imenovanih članov IHNJ je na voljo na spletišču HCCH na naslovu < www.hcch.net > v razdelku Child Abduction (protipravni odvzem otrok), pod naslovom The International Hague Network of Judges (mednarodna haaška mreža sodnikov).

³⁵ Glej tudi točko a 1.člena. Poleg tega 18. člen poudarja dolžnost zagotoviti takojšnjo vrnitev, saj določa, da določbe poglavja III konvencije (Vrnitev otroka) ne omejujejo pooblastila pristojnega sodišča ali organa, da kadar koli odredi vrnitev otroka. Določba pristojno sodišče ali organ, ki obravnava postopek vrnitve, pooblašča, da lahko odredi vrnitev otroka tudi s sklicevanjem na druge določbe, s katerimi se ta cilj učinkoviteje doseže, na primer s priznanjem in izvršitvijo odločbe o skrbi za otroka, izdane v državi, ki je poslala zahtevo, in sicer na podlagi konvencije iz leta 1996, glej točki 47 in 48 v nadaljevanju.

20. V konvenciji ni določeno, *komu* naj se otrok vrne. Natančneje, v konvenciji ni zahteve, da se otrok vrne *zapuščenemu staršu*. Konvencija ne določa niti, na kateri naslov v državi stalnega prebivališča naj se otrok vrne. Ta prilagodljivost je namerna in krepi temeljni koncept, naj o vprašanju, kdo naj skrbi za otroka po njegovi vrnitvi, odloči pristojno sodišče ali organ v državi stalnega prebivališča, v skladu s pravom, ki ureja pravico do skrbi za otroka, vključno z morebitno odločbo, ki naj se uporablja med staršema ali drugimi zainteresiranimi osebami³⁶.
21. Dolžnost *takojšnje* vrnitve otroka krepi 11. člen, ki določa, da morajo pristojna sodišča ali organi takoj izvesti postopek za vrnitev otroka in da se lahko, če o tem ne odločijo v šestih tednih po začetku postopka, zahteva obrazložitev odlašanja.³⁷ Ta dolžnost je dvojna: „prvič, uporabiti je treba najhitrejši postopek, ki obstaja v njihovem pravnem sistemu³⁸“, drugič, prošnje je treba obravnavati prednostno, kolikor je to le mogoče³⁹.
22. Dolžnost učinkovitega/hitrega ukrepanja ne pomeni, da naj sodišče zanemari ustrezno presojo zadeve, tudi kadar je vložen ugovor na podlagi izjeme zaradi resne nevarnosti. Pomeni pa, da mora sodišče zbrati le informacije in/ali dokaze, ki so za zadevo dejansko pomembni, ter jih obravnavati zelo osredotočeno in hitro, tudi če to včasih vključuje presojo mnenj izvedencev ali dokazov.

f. Omejene izjeme glede dolžnosti odreditve takojšnje vrnitve

23. Konvencija določa omejene izjeme od načela vrnitve otroka. Če in kadar je uspešno vložen ugovor na podlagi take izjeme, sodišču države, ki ji je bila poslana zahteva, „ni treba odrediti vrnitve otroka“ v državo stalnega prebivališča, z drugimi besedami, sodišče se lahko po svoji presoji odloči, da ne bo odredilo vrnitve otroka.

³⁶ Glej obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točka 110.

³⁷ V zvezi z dolžnostjo hitrega odzivanja glej *Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part II – Implementing Measures* (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok: del II – izvedbeni ukrepi), Bristol, Family Law (Jordan Publishing), 2003 (na voljo tudi na spletišču HCCH, kot je navedeno v opombi 6), na primer točka 1.5 poglavja 1 ter poglavji 5 in 6.

³⁸ V zvezi z obveznostjo uporabiti „najučinkovitejše razpoložljive postopke“ glej 2. člen.

³⁹ Zahtevo lahko vloži prosilec ali centralni izvršilni organ države, ki ji je bila poslana zahteva, in sicer na lastno pobudo ali na zahtevo centralnega izvršilnega organa države, ki je poslala zahtevo (11. člen). Glej obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točki 104 in 105. Informacije o tem, ali so bili sprejeti ukrepi, s katerimi se zagotovi, da sodni in upravni organi pogodbenice ravnaajo učinkovito/hitro v postopkih vrnitve, so navedene v profilih držav (na voljo na spletišču HCCH na naslovu < www.hcch.net > v razdelku Child Abduction (protipravni odvzem otrok), pod povezavo Country Profiles (profili držav), oddelek 10.3(d).

Te izjeme so navedene v drugem odstavku 12. člena,⁴⁰ točkah a in b prvega odstavka 13. člena⁴¹, drugem odstavku 13. člena⁴² in v 20. členu⁴³.

24. Z naštetimi izjemami se v konvenciji potrjuje, da je zavrnitev vrnitve otroka, ki je bil nezakonito odpeljan ali zadržan, včasih upravičena. Splošno načelo, na podlagi katerega se šteje, da je takojšnja vrnitev v korist otroka, se v posamezni zadevi torej lahko zavrne, če je dokazana izjema.

g. Ozka razlaga izjem

25. Navedene izjeme je treba uporabljati ozko. V obrazložitvenem poročilu je navedeno, da se morajo izjeme „uporabljati le toliko, kolikor je potrebno“, torej „ozko, saj lahko v nasprotnem primeru konvencija postane le mrtva črka na papirju“⁴⁴. Navedeno je tudi: „sistematično sklicevanje na [...] izjeme, s čimer bi pristojnost sodišča glede na otrokovo stalno prebivališče prevzelo sodišče, ki ga izbere ugrabitelj, bi povzročilo uničenje celotne strukture konvencije, saj bi se s tem zanikal duh vzajemnega zaupanja, na katerem temelji“⁴⁵.
26. Zlasti velja, da čeprav izjeme izhajajo iz upoštevanja koristi otroka⁴⁶, se z njimi postopek vrnitve ne spremeni v postopek odločanja o skrbi za otroka. Izjeme se nanašajo na morebitno zavrnitev vrnitve otroka. V zvezi z izjemami se v okviru postopka vrnitve ne smejo obravnavati vprašanja glede skrbi za otroka niti se ne sme opraviti popolna ocena koristi otroka. Pristojno sodišče ali organ, ki odloča v postopku vrnitve otroka, mora uporabiti določbe konvencije in se izogniti obravnavi vprašanj, o katerih naj odloča država stalnega prebivališča otroka⁴⁷.
27. Kljub temu je treba upoštevati tudi izjeme, saj namen konvencije ni vzpostaviti samodejnega mehanizma za vrnitev otroka. Navedbe, da obstaja resna nevarnost, je treba takoj obravnavati, kolikor je to na podlagi izjeme potrebno in ob upoštevanju, da je področje uporabe postopka vrnitve omejeno.

⁴⁰ Če se je postopek pred sodiščem ali upravnim organom, ki je pristojen za odločanje o vrnitvi, začel več kot eno leto po tem, ko je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan, in se dokaže, da se je otrok prilagodil novemu okolju.

⁴¹ Če se ugotovi, da v času, ko je bil otrok odpeljan ali zadržan, oseba, institucija ali drugo telo, ki skrbi za otrokovo osebnost, ni dejansko uveljavljalo pravice do skrbi zanj, ali da se je strinjalo ali pozneje pristalo, da se otrok odpelje ali zadrži.

⁴² Če sodišče ugotovi, da otrok nasprotuje vrnitvi in da je dopolnil tisto starost in je na taki stopnji zrelosti, ko je treba upoštevati njegovo mnenje.

⁴³ Če bi odreditev vrnitve pomenila kršitev temeljnih načel varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin države, ki ji je bila poslana zahteva.

⁴⁴ Glej obrazložitveno poročilo (*op. cit.* opomba 10), točka 34.

⁴⁵ Prav tam.

⁴⁶ Prav tam, točka 29.

⁴⁷ Glej 16. člen konvencije iz leta 1980.

28. To pomeni, da čeprav je namen konvencije zmanjšati škodljive vplive mednarodnega protipravnega odvzema otroka tako, da se zagotovi čimprejšnja vrnitev otroka v državo njegovega stalnega prebivališča, kjer se lahko obravnavajo vsa vprašanja glede skrbi za otroka in stikov z njim ter podobna vprašanja, so možne izjemne okoliščine, v katerih je upravičeno, da se vrnitev otroka zavrne.

2. Točka b prvega odstavka 13. člena: razumevanje izjeme zaradi resne nevarnosti

29. Izjema zaradi resne nevarnosti temelji na „primarnem interesu vsake osebe, da ni izpostavljena fizični ali duševni nevarnosti ali da se ne znajde v neugodnem položaju“⁴⁸.

a. Tri vrste „resne nevarnosti“

30. Točka b prvega odstavka 13. člena vsebuje te tri vrste nevarnosti:
- resna nevarnost⁴⁹, da bo otrok zaradi vrnitve izpostavljen telesnemu nasilju;
 - resna nevarnost, da bo otrok zaradi vrnitve izpostavljen duševni travmi, ali
 - resna nevarnost, da bo otrok zaradi vrnitve kako drugače pripeljan v neugoden položaj.
31. Na vsako vrsto izjeme se je mogoče sklicevati neodvisno in zahtevati, da se izjemoma ne upošteva dolžnost, da se zagotovi čimprejšnja vrnitev otroka, v primerih dejanske sodne prakse so bile vse tri uporabljene, vsaka na svoj način, glede na dejansko stanje posamezne zadeve. Ne glede na to, da so te tri vrste nevarnosti ločene, se pogosto uporabljajo tudi skupaj in sodišča v svojih odločbah niso vedno jasno razlikovala med njimi.

b. Resna nevarnost za otroka

32. Točka b prvega odstavka 13. člena jasno določa, da se ugotavlja, ali obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok zaradi vrnitve „izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj“.
33. Vendar bi lahko tudi dejstvo, da bi bil telesnemu nasilju ali duševni travmi izpostavljen starš, v izjemnih okoliščinah pomenilo resno nevarnost, da bo z vrnitvijo tudi otrok izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.

⁴⁸ Glej obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točka 29.

⁴⁹ Glej zgoraj v glosarju izraza „resna nevarnost“ in „izjema zaradi resne nevarnosti“.

Izjema iz točke b prvega odstavka 13. člena ne zahteva, da je na primer otrok neposredna ali primarna žrtev telesnega nasilja, če je dovolj dokazov, da obstaja resna nevarnost za otroka, ker je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, izpostavljen nevarnosti.

c. Stopnja „resne nevarnosti“

34. Izraz „resna“ se nanaša na nevarnost, ne na nasilje ali travmo, ki mu/ji je izpostavljen otrok. Pomeni, da mora biti nevarnost dejanska in doseči tolikšno stopnjo, da jo je mogoče opredeliti za „resno“⁵⁰. Glede stopnje nasilja ali travme pa velja, da mora doseči stopnjo „neugodnega položaja“⁵¹, torej okoliščin, za katere od otroka ni mogoče pričakovati, da jih bo prenašal. Relativna stopnja nevarnosti, ki pomeni resno nevarnost, pa je odvisna od narave in resnosti potencialnega nasilja oziroma travme za otroka⁵².

d. Vidik prihodnosti v izjemi zaradi resne nevarnosti

35. Iz točke b prvega odstavka 13. člena izhaja še, da se izjema zaradi resne nevarnosti nanaša na prihodnost, saj se nanaša na okoliščine, v katerih se bo otrok znašel *po vrnitvi*, in na vprašanje, ali bodo take okoliščine za otroka pomenile resno nevarnost.

⁵⁰ *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* [2011] UKSC 27, [2012] 1 A.C. 144, 10. junij 2011, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (vrhovno sodišče Združenega kraljestva (Anglija in Wales)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 1068), točka 33. Glej tudi obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točka 29. Izraz „resna nevarnost“ izraža namen konvencije, da se ta izjema uporablja ozko, v skladu s splošnim pristopom k izjemam na podlagi konvencije. V postopku priprave besedila konvencije je bila sprejeta strožja različica besedila točke b prvega odstavka 13. člena, kot je bilo sprva predlagano. Prvotno je bil za to izjemo uporabljen izraz „znatna nevarnost“, ki ga je nato nadomestil izraz „resna nevarnost“, saj se je štel, da je beseda „resna“ intenzivnejši kvalifikator. Glej tudi *Actes et documents de la Quatorzième session (1980)* (*op. cit.* opomba 10), str. 362.

⁵¹ Glej na primer odločbo v zadevi *Thomson v. Thomson*, [1994] 3 SCR 551, 20. oktober 1994, Supreme Court of Canada (vrhovno sodišče Kanade) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 11), str. 596, v kateri je sodišče navedlo, da „telesno nasilje ali duševna travma iz prve klavzule točke b prvega odstavka 13. člena pomeni nasilje ali travmo, ki dosega tako raven, da ga je mogoče opredeliti kot neugoden položaj“. Glej tudi odločbo v zadevi *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (glej zgoraj opomba 50), točka 34, in odločbo v zadevi *EW v. LP*, HCMP1605/2011, 31. januar 2013, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (China) (višje sodišče Posebnega upravnega območja Ljudske republike Kitajske Hongkong (Kitajska)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CNh 1408), točka 11, v obeh zadevah sta se sodišči sklicevali na sodbo v zadevi *Re D*, [2006] 3 WLR 0989, 16. november 2006, United Kingdom House of Lords (England and Wales) (lordska zbornica Združenega kraljestva (Anglija in Wales)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 880), točka 52, v kateri je navedeno: „Neugoden‘ je močen izraz, vendar mora, kadar se uporablja za otroka, pomeniti ‚položaj, za katerega se od posameznega otroka v posameznih okoliščinah ne bi smelo pričakovati, da ga bo prenašal‘.“

⁵² *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (glej zgoraj opomba 50), točka 33, v kateri je sodišče navedlo, da „čeprav se izraz ‚resna‘ nanaša na nevarnost, ne na nasilje oziroma travmo, je v vsakdanjem jeziku povezava med obema. Razmeroma nizka stopnja nevarnosti smrti ali hude poškodbe se lahko označi za ‚resno‘, za druge, manj hude oblike nasilja ali travm pa se lahko zahteva višja stopnja nevarnosti“.

36. Čeprav bo za preverjanje izjeme zaradi resne nevarnosti običajno potrebna analiza informacij/dokazov, ki jih navaja oseba, institucija ali drug organ, ki nasprotuje vrnitvi otroka (v večini primerov bo to starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje), se taka analiza ne sme omejiti le na okoliščine, ki so obstajale prej ali v času, ko je bil otrok nezakonito odpeljan ali zadržan. Treba je proučiti tudi dogodke v prihodnosti, tj. presoditi, kaj bi se zgodilo, če bi bil otrok takoj vrnjen. Presoja izjeme zaradi resne nevarnosti bi torej morala vključevati tudi presojo, ali so na voljo ustrezni in učinkoviti zaščitni ukrepi v državi stalnega prebivališča otroka, če se domneva, da je to potrebno in ustrezno⁵³.
37. Vendar upoštevanje prihodnjih dogodkov ne pomeni, da preteklo vedenje in dogodki niso relevantni pri presoji resne nevarnosti⁵⁴ ob vrnitvi otroka v državo njegovega stalnega prebivališča. Pretekli primeri nasilja v družini se glede na posamezne okoliščine na primer lahko upoštevajo pri presoji, ali obstaja taka resna nevarnost. Ob tem velja, da preteklo vedenje in dogodki sami po sebi še ne pomenijo, da ni učinkovitih zaščitnih ukrepov za zaščito otroka pred resno nevarnostjo⁵⁵.

⁵³ Glej v nadaljevanju točko 43 in naslednje o zaščitnih ukrepih v zadevah v zvezi s točko b prvega odstavka 13. člena.

⁵⁴ Glej zgoraj v glosarju izraz „resna nevarnost“.

⁵⁵ Glej na primer odločbo v zadevi 12 UF 532/16, 6. julij 2016, *Oberlandesgericht München Senat für Familiensachen* (Nemčija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DE 1405), točka 42, v kateri je sodišče ugotovilo, da iz domnevnega nasilnega vedenja v preteklosti ne izhaja nevarnost ob vrnitvi, saj velja zavezujoča prepoved približevanja in lahko starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, zahteva ustrezno zaščito pred kakršnim koli takim domnevnim vedenjem zapuščenega starša, in odločbo v zadevi *H.Z. v. State Central Authority*, 6. julij 2006, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (senat družinskega sodišča Avstralije v Melbourne v polni sestavi) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 876), točka 40, v kateri je sodnik pri presoji preteklega nasilnega in neustreznega vedenja ugotovil, da „čeprav je iz preteklosti mogoče dobro sklepati o prihodnosti, prihodnost s preteklostjo še ni določena“ in da ni mogoče ugotoviti, da obstaja resna nevarnost, da bo otrok ob vrnitvi izpostavljen telesnemu nasilju, duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj, saj je na voljo pravno varstvo zoper tako vedenje.

**Točka b
prvega odstavka
13. člena
v praksi**

1. Presoja izjeme zaradi resne nevarnosti

a. Postopna analiza

38. V praksi se udeleženci na resno nevarnost sklicujejo v različnih okoliščinah, tudi kadar taka nevarnost izhaja iz:
- telesne, spolne ali druge zlorabe otroka ali izpostavljenosti otroka nasilju v družini, ki ga nad staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, izvaja zapuščeni starš;
 - ločenosti otroka od starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, na primer če tak starš trdi, da se ne more vrniti v državo otrokovega stalnega prebivališča zaradi varnostnih, zdravstvenih ali gospodarskih razlogov, zaradi svojega statusa priseljenca ali zaradi kazenskega postopka, ki proti njemu poteka v državi otrokovega stalnega prebivališča;
 - ločenosti otroka od njegovih sorojencev;
 - resnih pomislov glede varnosti, izobraževanja, zdravja ali gospodarskih razmer v zvezi z otrokom v državi njegovega stalnega prebivališča.
39. Konvencija ne predvideva različnih preskusov, s katerimi bi se ocenila resna nevarnost na podlagi vrste nevarnosti ali okoliščin, na katere se sklicuje oseba, ki nasprotuje vrnitvi. Vsa sklicevanja na resno nevarnost se torej presojuje na podlagi enakega standarda ali praga in postopne analize. Ob tem velja, da je pri nekaterih okoliščinah (na primer tistih, pri katerih je verjetnejše, da bo neposredno ogrožena telesna ali duševna celovitost otroka) verjetnejše, da bodo izpolnjene visoke zahteve za priznanje izjeme zaradi resne nevarnosti.
40. Sodišče bi moralo najprej presoditi, ali so trditve take narave ter ali so dovolj podrobne in vsebinsko utemeljene, da lahko pomenijo resno nevarnost. Malo verjetno je, da bodo zadostovale splošne in nedoločene trditve⁵⁶.
41. Če sodišče nadaljuje na naslednji korak, presoja, ali je bila dokazana upravičenost izjeme od vrnitve otroka zaradi resne nevarnosti, in sicer tako, da prouči in ovrednoti dokaze, ki jih predloži oseba, ki nasprotuje vrnitvi otroka, oziroma zbrane informacije ter da upošteva dokaze/informacije, ki se nanašajo na zaščitne ukrepe, ki so na voljo v državi stalnega prebivališča. To pomeni, da čeprav sodišče pri presoji, ali je bila dokazana upravičenost izjeme zaradi resne nevarnosti, ugotovi, da so zadostni dokazi ali informacije, iz

⁵⁶ Glej na primer odločbo v zadevi *E.S. s/Reintegración de hijo*, 11. junij 2013, *Corte Suprema de Justicia de la Nación* (Argentina) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AR 1305), v kateri je sodišče ugotovilo, da je zgolj navedba zlorabe ali nasilja, brez predloženih dokazov, presplošna in ne zadošča za ugotovitev resne nevarnosti za otroka, in odločbo v zadevi *Gsponer v. Johnson*, 23. december 1988, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (senat družinskega sodišča Avstralije v Melbournu v polni sestavi) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 255), v kateri je sodišče ugotovilo, da „zelo splošni in nedoločni“ dokazi, ki jih je predložil starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, o resnih primerih nasilja, napada ali zlorabe zapuščenega starša nad staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in otrokom ne zadoščajo za ugotovitev, da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok ob vrnitvi izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj.

katerih izhaja potencialna nevarnost nasilja, travme ali neugodnega položaja, mora kljub temu ustrezno proučiti vse okoliščine skupaj, tudi vprašanje, ali so na voljo ustrezni zaščitni ukrepi oziroma ali bi jih bilo treba vzpostaviti za zaščito otroka pred resno nevarnostjo takega nasilja, travme ali neugodnega položaja⁵⁷.

42. Ko je taka presoja opravljena:

- če sodišče ugotovi, da iz predloženih dokazov ali zbranih informacij, vključno s tistimi glede zaščitnih ukrepov, *ne izhaja* resna nevarnost, odredi vrnitev otroka⁵⁸;
- če sodišče ugotovi, da iz predloženih dokazov ali zbranih informacij, vključno s tistimi glede zaščitnih ukrepov, *izhaja* resna nevarnost, ni zavezano k odreditvi vrnitve otroka, kar pomeni, da lahko po svoji presoji kljub temu odredi vrnitev otroka.

⁵⁷ Glej v nadaljevanju točko 43 in naslednje v zvezi s presojo takih zaščitnih ukrepov.

⁵⁸ Če domnevna resna nevarnost ni dokazana in se otrok vrne, lahko starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, predloži dokaze o svojih pomislekih glede otroka v postopku presoje skrbi za otroka v državi otrokovega stalnega prebivališča.

Vprašanja, ki jih obravnavajo sodišča pri presoji izjeme na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena

Sodišča morajo učinkovito voditi postopke za

čimprejšnjo vrnitev otroka (preambula in prvi odstavek 11. člena).

Ali so dejstva, na katera se sklicuje oseba, institucija ali drug organ, ki nasprotuje vrnitvi otroka, dovolj podrobna in vsebinsko utemeljena, ¶ da je na njihovi podlagi mogoče sklepati, da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok ob vrnitvi ¶ izpostavljen telesnemu nasilju, duševni travmi ali kako drugače pripeljan ¶ v neugoden položaj?

NE

Sodišče odredi vrnitev otroka.

DA

Zbiranje in presoja

informacij ali dokazov poteka v skladu s pravom, postopki in prakso vsake jurisdikcije.

Glede zaščitnih ukrepov bi morala sodišča premisliti o morebitnem sodelovanju

Po presoji informacij ali dokazov:

Ali je oseba, institucija ali drug organ, ki nasprotuje vrnitvi otroka (v večini primerov je to starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje), sodišče prepričala(-o), ¶ da obstaja resna nevarnost, da bi bil otrok ob vrnitvi izpostavljen telesnemu nasilju ali duševni travmi ali kako drugače pripeljan v neugoden položaj, ¶ pri čemer se upoštevajo vsi ustrezni in učinkoviti ukrepi, ki so na voljo ali ki so vzpostavljeni v državi otrokovega stalnega prebivališča za zaščito otroka pred resno nevarnostjo?

NE

DA

NE

Sodišče odredi vrnitev otroka.

V nekaterih jurisdikcijah sodišča začnejo presojo z vprašanjem:

ali so na voljo oziroma ali so vzpostavljeni ustrezni in učinkoviti zaščitni ukrepi za zaščito otroka

DA

Izjema zaradi resne nevarnosti je upravičena in sodišče NI zavezano odrediti vrnitve otroka.

b. Zaščitni ukrepi

43. Zaščitni ukrepi se najpogosteje presojuje, kadar zatrjevana resna nevarnost vključuje zlorabo otroka ali nasilje v družini, vendar ne izključno v takih primerih. Vključujejo številne storitve, pomoč in podporo, vključno z dostopom do pravnih storitev, finančne pomoči, pomoči pri zagotovitvi stanovanja, zdravstvene storitve, varne hiše in druge oblike pomoči ali podpore žrtvam nasilja v družini ter odzive policije in pomoč v okviru kazenskega pravosodnega sistema.
44. Zaščitni ukrepi so morda že dostopni in brez težav na voljo v državi otrokovega stalnega prebivališča, v nekaterih primerih pa jih je treba vzpostaviti vnaprej, še pred vrnitvijo otroka. V drugem primeru bi se morali posebni zaščitni ukrepi vzpostaviti le, če je to nujno in neposredno potrebno za odvrčanje resne nevarnosti. Ne smejo se uvažati kar na splošno in morajo biti časovno omejeni, tj. veljati morajo le, dokler država otrokovega stalnega prebivališča ne določi, kateri zaščitni ukrepi (če sploh kateri) so za otroka primerni⁵⁹. V nekaterih okoliščinah zaščitni ukrepi morda ne zadoščajo za učinkovito odvrčanje resne nevarnosti, čeprav so v državi otrokovega stalnega prebivališča dostopni in brez težav na voljo. Tak primer je, če je zapuščen starš večkrat kršil odredbo o zaščiti.
45. Sodišča hkrati s presojo trditev o obstoju resne nevarnosti redno preverjajo tudi razpoložljivost in učinkovitost zaščitnih ukrepov, ali pa jih preverjajo šele po tem, ko stranka, ki nasprotuje vrnitvi otroka, dokaže obstoj resne nevarnosti in njeno naravo. Glede na to, da lahko vse zamude v postopku okrnijo izvajanje ciljev konvencije, bi bilo najbolje, da se potencialni zaščitni ukrepi začnejo obravnavati že zgodaj v postopku, tako ima vsaka stranka dovolj priložnosti, da pravočasno predloži zadevne dokaze glede potrebe po takih ukrepih in glede njihove izvedljivosti. V nekaterih jurisdikcijah za to, da se postopek lahko hitro izvede, velja, da sodišče lahko, če v posamezni zadevi ugotovi, da so v državi otrokovega stalnega prebivališča na voljo ali vzpostavljeni ustrezni in učinkoviti zaščitni ukrepi zoper zatrjevano resno nevarnost, odredi vrnitev otroka, ne da bi podrobneje vsebinsko presojalo zatrjevana dejstva.

⁵⁹ Glej na primer odločbo v zadevi, ki vključuje zaščitne ukrepe, *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (glej zgoraj opombo 50). Glej tudi odločbo v zadevi *J.D. v. P.D.*, (2010) ONCJ 410, 9. september 2010, Ontario Court of Justice (sodišče v Ontariu, Kanada) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1421), točka 47, v kateri je sodišče odločilo, da lahko „uvede zaveze v pomoč pri vrnitvi otrok in za njihovo zaščito v prehodnem obdobju, dokler zadeve ne prevzame sodišče na Škotskem“. V zadevi *Mbuyi v. Ngalula*, (2018) MBQB 176, 8. november 2018, Court of Queen's Bench of Manitoba (sodišče v Manitobi v Kanadi) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1416), točka 62, je sodišče navedlo, da mora sodišče pri odločanju o tem, ali je na podlagi dejanskega stanja upravičena uporaba izjeme na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena, „v vsakem postopku na podlagi haaške konvencije domnevati, da bodo sodišča in organi v državi otrokovega stalnega prebivališča lahko sprejeli ukrepe za zaščito otrok, razen v najbolj izjemnih primerih ali kadar je dovolj dokazov za nasprotno [...]“.

46. V nekaterih državah lahko sodišče, ki obravnava prošnjo za vrnitev otroka, na podlagi nacionalnega prava odredi zaščitne ukrepe kot del svojega naloga o vrnitvi. V drugih državah sodišča nimajo take pristojnosti. V takih primerih lahko sodišče upošteva zaščitne ukrepe v obliki prostovoljnih zavez, ki jih sodišču da zapuščeni starš⁶⁰.
47. Ne glede na to, ali so zaščitni ukrepi zagotovljeni v obliki sodne odločbe ali prostovoljne zaveze, je njihova učinkovitost odvisna od tega, ali so izvršljivi v državi otrokovega stalnega prebivališča in pod katerimi pogoji so izvršljivi, kar pa je odvisno od notranjega prava zadevne države. Ena možnost je, da se zaščitnim ukrepom zagotovi pravna veljavnost z zrcalno odločbo v državi otrokovega stalnega prebivališča, če je to mogoče in na voljo. Vendar sodišče v državi, ki ji je bila poslana zahteva, ne more izdajati odločb, ki presegajo njegovo pristojnost ali ki niso potrebne za odvrčanje ugotovljene resne nevarnosti. Opozoriti je treba, da prostovoljnih zavez ni lahko izvršiti, zato v veliko zadevah niso učinkovite. Če torej ni mogoče zagotoviti izvršljivosti prostovoljnih zavez v državi otrokovega stalnega prebivališča, jih je treba uporabljati previdno, zlasti kadar se resna nevarnost nanaša na nasilje v družini.
48. Glede zaščitnih ukrepov lahko konvencija iz leta 1996 olajša čimprejšnjo vrnitev otrok, če velja v obeh vpletenih državah. Konvencija iz leta 1996 vsebuje poseben temelj pristojnosti, ki sodišču v pogodbenici, kjer je otrok (v nasprotju s pogodbenico, kjer ima otrok običajno prebivališče), omogoča sprejetje potrebnih ukrepov za zaščito otroka v nujnih primerih⁶¹. Konvencija iz leta 1996 krepi učinkovitost takih ukrepov, saj zagotavlja, da se zakonito priznajo v vseh drugih pogodbenicah⁶², na podlagi zahteve katere koli zainteresirane strani jih je mogoče razglasiti za pravnomočne, v skladu s postopkom, ki ga določa pravo države, kjer se zahteva uveljavitev⁶³. Vsi ukrepi, sprejeti za zaščito otroka na podlagi tega posebnega temelja pristojnosti, prenehajo veljati takoj, ko sodišče države običajnega prebivališča (tj. otrokovega običajnega prebivališča) sprejme ukrepe, ki so v posameznem primeru potrebni, s tem se poudarja pomen sodelovanja med pristojnimi organi⁶⁴.

⁶⁰ Glej na primer odločbo v zadevi *Sabogal v. Velarde*, 106 F. Supp. 3d 689 (2015), 20. maj 2015, United States District Court for the District of Maryland (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za okrožje Maryland) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 1383), v kateri je bilo sodišče pripravljeno odrediti vrnitev otrok pod posebnimi pogoji, in sicer da se vrnitev izvede šele po tem, ko zapuščeni starš poskrbi, da se razveljavi začasna odredba, na podlagi katere je bila skrb za otroke dodeljena staršu, in se znova vzpostavi predhodna začasna odredba, na podlagi katere je bila skrb za otroke dodeljena staršu, ki je otroke odpeljal ali ki jih zadržuje, ter če zapuščeni starš poskrbi, da se umakne kazenska obtožba zoper starša, ki je otroke odpeljal ali ki jih zadržuje, oziroma da se preiskava zoper takega starša konča. Opozoriti pa je treba, da pogojev, odrejenih v tej zadevi, v številnih pogodbenicah ni mogoče odrediti.

⁶¹ Določba 11. člena konvencije iz leta 1996.

⁶² Določba 23. člena konvencije iz leta 1996.

⁶³ Določba 26. člena konvencije iz leta 1996.

⁶⁴ Glej tudi člen 27(5) Uredbe Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (prenovitev) (UL L 178, 2.7.2019, str. 1), ki se bo začela uporabljati 1. avgusta 2022. Člen 27(5) navedene uredbe določa, da kadar sodišče odredi vrnitev otroka, lahko po potrebi sprejme začasne ukrepe, vključno z zaščitnimi ukrepi, v skladu s členom 15 navedene uredbe, da bi otroka zaščitilo pred resno nevarnostjo iz točke (b) člena 13(1)

c. Praktična ureditev

49. V nekaterih jurisdikcijah lahko sodišče, ki odredi takojšnjo vrnitev otroka, izda tudi praktične napotke za lažjo izvedbo vrnitve otroka v državo stalnega prebivališča. Primer take praktične ureditve je, če se v nalogu za vrnitev določi, kdo naj kupi letalsko vozovnico za vrnitev otroka. Taka ureditev se razlikuje do zaščitnih ukrepov, saj njen namen ni odvratanje resne nevarnosti. Praktična ureditev ne sme ovirati vrnitve otroka, preobremenjevati nobene stranke (zlasti zapuščenega starša), prav tako pa ne sme preseči omejene pristojnosti sodišča.

d. Procesna pravila in pravila glede predložitve dokazov

50. Konvencija iz leta 1980 vsebuje malo procesnih pravil in pravil glede predložitve dokazov. Ta vprašanja so prepuščena *lex fori*, tj. pravu države, ki ji je bila poslana zahteva in kjer je sodišče. To vključuje tudi pravila glede dokaznega **standarda**⁶⁵. Vendar je dokazno **breme** v konvenciji izrecno obravnavano.

i. Dokazno breme

51. Breme dokazovanja izjeme nosi oseba, institucija ali drug organ, ki nasprotuje vrnitvi otroka⁶⁶, v večini primerov je to starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje. Tudi če sodišče zbira informacije ali dokaze po uradni dolžnosti (v skladu s postopki v okviru svojega notranjega prava) ali če oseba ali organ, ki je vložil prošnjo za vrnitev, ni dejavno udeležena (udeležen) v postopku, se mora sodišče prepričati, da stranka, ki nasprotuje vrnitvi, nosi breme dokazovanja izjeme.

haške konvencije iz leta 1980, pod pogojem, da preučitev in sprejetje takih ukrepov ne bi neupravičeno podaljšala postopka vrnitve.

⁶⁵ Dokazni standard, ki se uporablja v posameznih pogodbenicah, se lahko razlikuje. Številne pogodbenice uporabljajo na primer splošni dokazni standard iz civilnega prava, tj. prevladujoča teža dokazov ali tehtanje verjetnosti, nekatere zahtevajo, da se izjema dokaže z višjim dokaznim standardom, na primer z jasnimi in prepričljivimi dokazi.

⁶⁶ Prvi odstavek 13. člena, glej tudi obrazložitev poročilo (*op. cit.* opomba 10), točka 114, kjer je med drugim navedeno, da „je namen te določbe konvencije postaviti zapuščeno osebo v enakovreden položaj z ugrabiteljem, ki je teoretično izbral forum, ki mu najbolj ustreza“.

ii. Omejevanje informacij in dokazov na vprašanje vrnitve

52. Čeprav se pravila in praksa glede dopustnosti in zbiranja dokazov med pogodbenicami razlikujejo⁶⁷, jih je vedno treba uporabljati tako, da se postopek izvede čim prej in da se presoja sodišča omeji le na sporna vprašanja, ki se neposredno nanašajo na vrnitev (ne na skrb za otroka⁶⁸).

iii. Dopustnost informacij o otrokovem socialnem poreklu

53. Tretji odstavek 13. člena lajša pridobivanje dokazov ali informacij iz tujine, saj določa, da sodišče „[upošteva] [...] podatke o otrokovem socialnem poreklu, ki jih [dobi] od centralnega izvršilnega organa ali kakšnega drugega pristojnega organa države, v kateri je otrokovo stalno prebivališče“, na primer poročila socialne službe, spričevala, zdravniške izvide, če so na voljo in če se neposredno nanašajo na vprašanje resne nevarnosti ter če jih je mogoče pridobiti na podlagi notranjega prava države stalnega prebivališča. Ti dokazi ali informacije se pridobijo le, če je to potrebno in ob upoštevanju zahteve po hitri izvedbi postopka.

iv. Dopustnost prošnje za vrnitev in priloženih listin

54. Da se olajša predložitev dokazov in informacij, 23. člen določa, da se ne zahteva nobena legalizacija ali podobna formalnost. Poleg tega 30. člen določa, da se vse prošnje za vrnitev, poslane centralnim izvršilnim organom ali neposredno sodiščem, skupaj z dokumenti in vsemi drugimi priloženimi podatki ali podatki, ki jih daje centralni izvršilni organ, „sprejemajo na sodiščih ali v upravnih organih pogodbenic“. Vendar v 30. členu ni določena dokazna vrednost takih listin – presoja o tem se prepušča notranjemu pravu in sodišču.

2. Primeri trditev, dopustnih na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena

55. Analiza točke b prvega odstavka 13. člena je zelo odvisna od dejanskega stanja. Vsako odločanje sodišča o tem, ali naj se uporabi izjema ali ne, je torej edinstveno in temelji na posebnih okoliščinah zadeve. Zato je vedno potrebna skrbna postopna analiza zatrjevane resne nevarnosti, v skladu s pravnim okvirom konvencije, vključno z izjemo, kot je pojasnjena v teh smernicah. Pri tem morajo biti sodišča⁶⁹ pozorna na zahtevo iz konvencije, da je treba o takih zadevah odločiti učinkovito.

⁶⁷ Pogodbenice so nekatere informacije o pravilih, ki se uporabljajo v postopkih vrnitve, navedle v svojih profilih držav (*op. cit.* opomba 39). Na primer v oddelku 10.3 so med drugim navedene informacije o tem, ali se lahko o prošnji za vrnitev odloča le na podlagi listinskih dokazov (tj. brez sodne obravnave) in ali so v postopku vrnitve dopustni ustni dokazi (tj. dokazi, ki se zagotovijo osebno).

⁶⁸ Glej zgoraj točko 16.

⁶⁹ Glej zgoraj opombo 12.

56. Ta oddelek vsebuje nekaj primerov, kako so posamezna sodišča presojala trditve o resni nevarnosti, navedenih je več vzorcev dejanskega stanja in neizčrpen seznam pomembnih pomislekov ali dejavnikov. Posameznim pomislekom ali dejavnikom ni pripisana relativna teža, saj je ta odvisna od posebnih okoliščin zadeve. Ta oddelek vsebuje tudi omejene sklice na mednarodno sodno prakso, da se ponazorijo posamezna obravnavana vprašanja. Sodišča in druge zainteresirane osebe lahko v podatkovni zbirki INCADAT in nacionalni sodni praksi poiščejo podrobnosti in najnovejše informacije o tem, kako so bila obravnavana razna vprašanja na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena.

a. Nasilje v družini, usmerjeno zoper otroka in/ali starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje

57. Ugovorov resne nevarnosti, ki izhaja iz nasilja v družini, je lahko več vrst. Starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, lahko zatrjuje, da obstaja resna nevarnost zaradi telesne, spolne ali druge zlorabe otroka. Ugovor lahko temelji tudi na tem, da resna nevarnost izhaja iz izpostavljenosti otroka nasilju v družini, ki ga zapuščeni starš izvaja nad staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje⁷⁰. V nekaterih primerih lahko resna nevarnost izhaja tudi iz potencialnega nasilja ali travme, ki ga zapuščeni starš lahko ob vrnitvi povzroči staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje⁷¹ tudi kadar bi tako nasilje ali travma lahko močno ovirala zmožnost starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da skrbi za otroka.

⁷⁰ Glej na primer odločbo v zadevi *Miltiadous v. Tetervak*, 686 F. Supp. 2d 544 (E.D. Pa. 2010), 19. februar 2010, United States District Court, Eastern Division Pennsylvania (okrožno sodišče Združenih držav Amerike, vzhodni oddelek, Pennsylvania) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1144), v kateri je sodišče ugotovilo, da resna nevarnost izhaja iz zlorabe, ki jo zapuščeni starš izvaja nad staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, vključno z grožnjami s smrtjo in čezmernim pitjem zapuščenega starša, k tej ugotovitvi so prispevali tudi drugi dejavniki, na primer nezmožnost ciprskih oblasti zagotoviti zaščito starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in kronična posttravmatska stresna motnja hčerke, ki je posledica navedenega.

⁷¹ Glej na primer odločbo v zadevi *Taylor v. Taylor*, 502 Fed.Appx. 854, 2012 WL 6631395 (C.A.11 (Fla.)) (11th Cir. 2012), 20. december 2012, United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit (pritožbeno sodišče enajstega okrožja Združenih držav Amerike) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1184). Sodišče je sprejelo dokaze, da je zapuščeni starš grozil, da bo prek tretjih oseb fizično škodoval staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje (in ga morda tudi ubil). Sodišče je navedlo, da je zadeva posebna, saj nevarnost, ki ji je izpostavljen otrok, ne izhaja le iz groženj zapuščenega starša, ampak tudi iz groženj neznane tretje osebe, pri čemer iz prevar zapuščenega starša, za katere je verjetno, da jih bo nadaljeval, izhajata znatna nevarnost resne škode za družino in resna nevarnost za otroka, če se ta vrne. Glej tudi mnenje LJ Wall v zadevi *Re W. (A Child)* [2004] EWCA Civ 1366 (the UK) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 771), točka 49. V zadevi *Gomez v. Fuenmayor*, No 15-12075, United States Court of Appeal (11th Circuit), 5. februar 2016 (pritožbeno sodišče enajstega okrožja Združenih držav Amerike) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1407), je sodišče ugotovilo, da „čprav se mora ustrezna preiskava osredotočati na nevarnost, ki grozi otroku, ne staršu [...], lahko resna nevarnost za otroka izhaja tudi iz dovolj resnih groženj in nasilja zoper starša“.

58. V teh analizah resne nevarnosti je posebna pozornost namenjena vplivu nasilja v družini na otroka ob njegovi vrnitvi v državo otrokovega stalnega prebivališča ter vprašanju, ali tak vpliv zadošča za ugotovitev, da je izjema zaradi resne nevarnosti upravičena, in sicer glede na vrsto, pogostost in intenzivnost nasilja ter glede na okoliščine, v katerih bo verjetno storjeno⁷². Dokazi o obstoju nasilja v družini sami po sebi še ne zadoščajo za ugotovitev, da otroku grozi resna nevarnost.⁷³
59. Če starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, dokaže okoliščine, ki vključujejo nasilje v družini in ki pomenijo resno nevarnost za otroka, bi morala sodišča proučiti razpoložljivost, ustreznost in učinkovitost ukrepov za zaščito otrok pred resno nevarnostjo⁷⁴. Kadar so bila na primer v državi otrokovega stalnega prebivališča na voljo pravno varstvo ter storitve policije in socialnih služb za pomoč žrtvam nasilja v družini, so sodišča odredila vrnitev otroka⁷⁵. Vendar lahko sodišča v nekaterih primerih presodijo, da tako

⁷² V naslednjih primerih je sodišče ugotovilo, da ni dokazov o resni nevarnosti za otroka. V zadevi *Tabacchi v. Harrison*, 2000 WL 190576 (N.D.Ill.), 2. avgust 2000, United States District Court for the Northern District of Illinois, Eastern Division (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za severno okrožje Illinois, vzhodni oddelek) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 465), je sodišče ugotovilo, da iz preteklega nasilja zapuščenega starša nad staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ne izhaja resna nevarnost za njunega otroka, saj je bil otrok prisoten v le dveh preteklih primerih, ko je bil zapuščen starš nasilen do starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in ker sta se starša (odkar je bil otrok odpeljan) brez težav dogovorila glede obiskov in ni bilo dokazov, da je zapuščen starš zlorabljal ali nadlegoval starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje. Glej tudi odločbo v zadevi *Secretary for Justice v. Parker*, 1999 (2) ZLR 400 (H), 30. november 1999, High Court (višje sodišče v Zimbabveju) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/ZW 340), str. 408, v kateri je sodišče navedlo, da je bilo nasilno in zastrašujoče vedenje zapuščenega starša usmerjeno v starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in ne v otroke ter da je bilo stresno okolje, za katerega je starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, trdil, da so mu otroci izpostavljeni, posledica napetih odnosov med staršema. Sodišče je navedlo še, da starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, ni ugovarjal zahtevi zapuščenega starša po osebnih stikih in je celo spodbujal zapuščenega starša k osebnim stikom z mladoletnimi otroki.

⁷³ Glej tudi odločbo v zadevi *Souratgar v. Fair*, 720 F.3d 96 (2nd Cir. 2013), 13. junij 2013, United States Court of Appeals for the Second Circuit, (pritožbeno sodišče drugega okrožja Združenih držav Amerike) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1240), str. 12 in 16, v kateri je sodišče presodilo, da so navedbe starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, v zvezi z zlorabo, ki naj bi jo izvajal zapuščen starš, „relevantne v okviru točke b prvega odstavka 13. člena le, če resno ogrožajo otroka. Presoja v okviru točke b prvega odstavka 13. člena se ne nanaša na to, ali z vrnitvijo [staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje,] grozi resna nevarnost, ampak ali taka nevarnost telesnega nasilja oziroma duševne travme z vrnitvijo grozi otroku“. V navedenem primeru je sodišče potrdilo ugotovitev okrožnega sodišča, da čeprav so bili primeri nasilja v družini, „v nobenem trenutku nasilje ni bilo usmerjeno v otroka, ki zaradi tega tudi ni utrpel škode“ ter da „v tem primeru iz dokazov [...] ne izhaja resna nevarnost telesnega nasilja ali duševne travme za otroka ob vrnitvi“.

⁷⁴ Glej na primer odločbo v zadevi *F. v. M. (Abduction: Grave Risk of Harm)* [2008] 2 FLR 1263, 6. februar 2008, Family Division of the High Court of England and Wales (družinski oddelek višjega sodišča Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 1116), točki 13 in 14, v kateri je sodišče navedlo, da „če ugotovi (ali je ugotovilo), da lahko sodišča države, ki je poslala zahtevo, zagotovijo otroku ustrezno zaščito in/ali če je zapuščen starš dal zadostne zaščitne zaveze, se starš, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, običajno ne more sklicevati na izjemo iz točke b prvega odstavka 13. člena, zlasti če se zadeva nanaša na nasilje v družini“. Sodišče je navedlo še, da je v tej zadevi zapuščen starš zagotovil, da bo „sodeloval v vseh [...] postopkih, in dal zagotovila, da ne bo izvajal nadlegovanja“. Glej zgoraj „Vprašanja, ki jih obravnavajo sodišča pri presoji izjeme na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena“ na str. 33.

⁷⁵ Glej na primer odločbo v zadevi *X. (the mother) against Y. (the father)*, 22. februar 2018, *Rechtbank 's-Gravenhage* (Nizozemska) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NL 1391),

pravno varstvo, službe in storitve ne zadoščajo za zaščito otroka pred resno nevarnostjo⁷⁶, na primer če je zapuščeni starš večkrat kršil odredbo o zaščiti⁷⁷, kar bi lahko pomenilo resno nevarnost telesnega nasilja ali duševne travme za otroka, ali če je otrok še posebno psihološko ranljiv⁷⁸.

str. 6, v kateri je sodišče ugotovilo, da trditve starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, o tem, da je bil redno izpostavljen nasilju v družini v prisotnosti otroka, ne zadoščajo za ugotovitev resne nevarnosti, saj „je treba ustrezno upoštevati vse okoliščine, vključno s tem, ali je mogoče sprejeti zaščitne ukrepe glede otroka ali drugače zagotoviti, da posledice nasilja v družini ne pomenijo (več) nevarnosti za mladoletnika“. Glej tudi odločbo v zadevi *Mbuyi v. Ngulula* (glej zgoraj opombo 59).

⁷⁶ Glej na primer odločbo v zadevi *State Central Authority, Secretary to the Department of Human Services v. Mander*, 17. september 2003, Family Court of Australia (družinsko sodišče Avstralije (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 574), točki 109 in 111, v kateri je sodišče navedlo, da „je očitno, da sodne odločbe in kazenske sankcije niso zmanjšale stopnje nasilja“, zato je sodišče „ugotovilo, da v tej zadevi obstaja resna nevarnost“. Prošnja za vrnitev otrok je bila zato zavrnjena, ali odločbo v zadevi No de RG 06/00395, 30. maj 2006, *Cour d'appel de Paris* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1010), v kateri je sodišče ugotovilo, da čeprav je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, vložil prijavo, da je otroka na njegovem domu posilil partner zapuščenega starša, ki živi z njim, niso bili sprejeti nobeni učinkoviti zaščitni ukrepi, ko je otrok izrekel hude obtožbe in odločno nasprotoval vrnitvi k zapuščenemu staršu.

⁷⁷ Glej na primer odločbo v zadevi *Achakzad v. Zemaryalai* [2011] W.D.F.L. 2, 20. julij 2010, Ontario Court of Justice (sodišče v Ontariu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1115), v kateri je sodišče sprejelo dokaze starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da jo je zapuščeni starš večkrat napadel ali ji grozil z napadom, vključno z grožnjami s posilstvom, ter da je nosil nabito orožje, medtem ko je imela v rokah otroka. Sodišče je ugotovilo še, da glede na posebne okoliščine ni mogoče prezreti očitne zamere zapuščenega starša zaradi očitkov, ki jih je na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena zoper njega vložil starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje. Čeprav bi bile zaveze lahko izvršljive, saj je bil zapuščeni starš pripravljen sprejeti, da se staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, v Kaliforniji izda odločba, s katero se začasno ustavijo vsi sodni postopki zoper njega (*safe harbour order*), je sodišče menilo, da je glavno vprašanje, ali bodo kalifornijska sodišča lahko ustrezno nadzorovala prihodnje vedenje zapuščenega starša, saj je že prej kazal nespoštovanje do pravosodnega sistema, lagal pri predložitvi dokazov in kršil sodne odločbe. Poleg tega iz njegovih preteklih dejanj izhaja, da ne zmore obvladovati svoje jeze. Sodišče je torej ugotovilo, da bi vrnitev v Kalifornijo za starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in otroka pomenila resno nevarnost, ki je ni mogoče ustrezno odpraviti z zavezami.

⁷⁸ Glej na primer odločbo v zadevi *Ostevoll v. Ostevoll*, 2000 WL 1611123 (S.D. Ohio 2000), 16. avgust 2000, United States District Court in Ohio (okrožno sodišče Združenih držav Amerike v Ohio (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1145), točka 15, v kateri sta v imenu starša, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, pričala dva psihologa. Prvi psiholog je otrokom postavil diagnozo posttravmatskega stresnega sindroma, saj so utrpeli „znatno travmo, telesno in duševno zlorabo ter verbalno nasilje“, poleg tega so bili priča zlorabi starša, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje. Pričal je, da bi bili otroci „po njegovem mnenju z vrnitvijo na Norveško pripeljani v neugoden položaj“. Drugi psiholog je pričal, da „lahko postavi vsaj diagnozo hude stresne motnje pri vsakem od otrok, če ne celo kaj hujšega“, ter da je vsak otrok opisoval čezmerno pitje zapuščenega starša in več primerov zlorabe njih samih in starša, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje. Menil je, da zapuščeni starš trpi za narcistično osebnostno motnjo, „ki bi pomenila resno nevarnost za otroke in zaradi katere bi se znašli v neugodnem položaju, če bi se vrnil na Norveško“, ter da bi „otroci utrpeli nepopravljivo psihološko škodo že s tem, da bi jim bila odredena vrnitev na Norveško, ne glede na to, ali se jim dejansko odredi vrnitev k zapuščenemu staršu“.

b. Finančna ali razvojna prikrajšanost otroka zaradi vrnitve

60. Če zatrjevana resna nevarnost izhaja iz finančne ali razvojne prikrajšanosti otroka ob vrnitvi⁷⁹, bi se morala analiza osredotočiti na vprašanje, ali je mogoče otrokove osnovne potrebe zadovoljiti v državi stalnega prebivališča. Sodišče ne sme primerjati življenjskih razmer vsakega od staršev (ali življenjskih razmer v posamezni državi). To vprašanje je lahko relevantno v poznejši zadevi glede skrbi za otroka, ni pa relevantno za analizo na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena⁸⁰. Skromnejše življenjske razmere⁸¹ in/ali bolj omejena razvojna podpora⁸² v državi stalnega prebivališča torej ne zadoščata za potrditev izjeme zaradi resne nevarnosti. Če starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, zatrjuje, da se z otrokom ne more vrniti v državo stalnega prebivališča zaradi svojega slabega ali nevzdržnega finančnega položaja, na primer ker bi bil njegov/njen življenjski standard nižji, ker v navedeni državi ne more najti zaposlitve ali ker se je drugače znašel(-šla) v

⁷⁹ Glej na primer zadeve *A.S. v. P.S. (Child Abduction)* [1998] 2 IR 244, 26. marec 1998, Supreme Court (vrhovno sodišče (Irska)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/IE 389), *K.M.A./Secretary for Justice* [2007] NZFLR 891, 5. junij 2007, Court of Appeal of New Zealand (pritožbeno sodišče Nove Zelandije (Nova Zelandija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NZ 1118), *Police Commissioner of South Australia v. H.*, 6. avgust 1993, Family Court of Australia at Adelaide (družinsko sodišče Avstralije v Adelaidi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 260), in *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (glej zgoraj opombo 50).

⁸⁰ Glej odločbo v zadevi No de pourvoi 08-18126, 25. februar 2009, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1013), v kateri je sodišče zavrnilo trditev starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da bi bilo treba primerjati takratne življenjske razmere otrok z življenjskimi razmerami v primeru vrnitve in na tej podlagi ovrednotiti resno nevarnost.

⁸¹ Glej na primer odločbo v zadevi *G., P. C. c. H., S. M. s/reintegro de hijos*, 22. avgust 2012, *Corte Suprema de Justicia de la Nación* (Argentina) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AR 1315), v kateri je sodišče proučilo trditev v zvezi s finančnim položajem zapuščenega starša, vendar je ugotovilo, da starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ni dokazal, da bi bil navedeni finančni položaj tako slab, da bi se zaradi tega otroci znašli v skrajnem položaju, ali odločbo v zadevi *Y.D. v. J.B.*, [1996] R.D.F. 753, 17. maj 1996, Superior Court of Quebec (vrhovno sodišče Quebeca (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 369), v kateri je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, trdil, da bi bili otroci v resni nevarnosti zaradi finančne nezmožnosti zapuščenega starša, vendar je sodišče odločilo, da slab finančni položaj sam po sebi ni zadosten razlog za zavrnitev prošnje za vrnitev otroka, ali odločbo v zadevi No de RG 11/02919, 19. september 2011, *Cour d'appel de Lyon* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1168), v kateri je starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, trdil, da bi bili otroci z vrnitvijo v Nemčijo izpostavljeni resni nevarnosti zaradi slabih stanovanjskih razmer, v katerih živi zapuščeni starš, vendar je sodišče ugotovilo, da starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, ni dokazal, da navedene stanovanjske razmere ne dosegajo minimalnih zahtevanih standardov, in da država, ki ji je bila poslana zahteva, pri svoji odločitvi ne more upoštevati zatrjevanega dejstva, da so otrokom v Franciji zagotovljene boljše življenjske razmere, „saj to ni potrebno za vsebinsko presojo tuje odločbe“, ali odločbo v zadevi 17 UF 56/16, 4. maj 2016, *Oberlandesgericht Stuttgart Senat für Familiensachen* (Nemčija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DE 1406), v kateri je bilo ugotovljeno, da potencialno slabši gospodarski položaj v državi stalnega prebivališča po vrnitvi ne pomeni resne nevarnosti telesnega nasilja ali duševne travme za otroka.

⁸² Glej na primer odločbo v zadevi No de RG 11/01062, 28. junij 2011, *Cour d'appel de Bordeaux* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1128), v kateri je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, zatrjeval, da se je otrok pritoževal nad neustrezno prehrano, pomanjkanjem higiene in zanemarjanjem v državi stalnega prebivališča, vendar je sodišče ugotovilo, da to ne zadošča za ugotovitev resne nevarnosti in da so sodišča v državi stalnega prebivališča pristojna za presojo, kdo je najprimernejši za izvajanje vsakodnevne skrbi za otroka ter da ima država stalnega prebivališča ustrezne službe in infrastrukturo za spremljanje otrok, ki živijo na njenem ozemlju.

težkem položaju, to običajno ne zadošča za zavrnitev prošnje za vrnitev⁸³. Zlasti velja, da odvisnost od prejemkov države ali od druge institucionalne podpore sama po sebi še ne pomeni resne nevarnosti⁸⁴. Resna nevarnost za otroka izhaja le iz zelo izjemnih okoliščin⁸⁵. Če so bile dokazane okoliščine, iz katerih izhaja resna nevarnost, lahko sodišča presodijo, ali je mogoče otroka pred tako resno nevarnostjo zaščititi z zaščitnimi ukrepi, na primer z zagotovilom nujne kratkoročne denarne pomoči, dokler pristojno sodišče v državi stalnega prebivališča ne izda potrebnih odločb.

c. Nevarnost, povezana z okoliščinami v državi stalnega prebivališča

61. Analiza resne nevarnosti, povezane z okoliščinami v državi stalnega prebivališča, se mora osredotočiti na resnost političnih, gospodarskih ali varnostnih okoliščin in na njihov vpliv na posameznega otroka⁸⁶ ter na vprašanje, ali je tak vpliv dovolj velik, da je upravičena uporaba izjeme zaradi resne nevarnosti, ne pa na politične, gospodarske ali varnostne okoliščine v državi na splošno. Trditve o resnosti varnostnih, političnih ali gospodarskih okoliščin v državi stalnega prebivališča torej običajno ne zadoščajo za uporabo

⁸³ Glej na primer odločbo v zadevi *N. R. c. J. M. A. V. s/reintegro de hijo*, 28. februar 2013, *Corte Suprema* (Čile) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CL 1318), v kateri je sodišče ugotovilo, da zgolj dejstvo, da bi starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ob vrnitvi lahko imel težave z iskanjem zaposlitve, ne zadošča, da bi starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, lahko upravičeno zavrnil vrnitev, sodišče je navedlo, da je treba taka vprašanja proučiti v postopku glede skrbi za otroka, ali odločbo v zadevi No de RG 12-19382, 20. marec 2013, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1213), v kateri je starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, zatrjeval, da je brez zaposlitve, da ima minimalne prihodke in v Franciji stanovanje z nizko najemnino, česar v Angliji ne bi mogla zagotoviti, vendar je sodišče poudarilo, da so angleški organi poskrbeli za zaščito otrok po njihovi vrnitvi in da je starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, v drugačnem položaju glede minimalnega dohodka, saj se njeno bivanje v Angliji zdaj zahteva na podlagi angleške odločbe, zato ni resne nevarnosti, ali odločbo v zadevi 5A_285/2007/frs, 16. avgust 2007, *Tribunal fédéral, IIe cour de droit civil* (Švica) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CH 955), v kateri je sodišče ugotovilo, da glede na to, da starš, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, nima objektivnih razlogov za zavrnitev vrnitve, ni videti, da bi bilo zanj težko ali ekonomsko nevzdržno vrniti se v Izrael, vsaj dokler tam poteka sodni postopek.

⁸⁴ Glej na primer odločbo v zadevi *Re A. (Minors) (Abduction: Custody Rights)* [1992] Fam 106, 12. februar 1992, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 48), v kateri je sodišče ugotovilo, da odvisnost od državne pomoči Avstralije po vrnitvi ne zadošča za opredelitev neugodnega položaja.

⁸⁵ Glej na primer presojo sodišča v zadevi No de RG 08/04984, 18. februar 2009, *Cour d'appel de Nîmes* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1135).

⁸⁶ Glej *Escaf v. Rodriguez*, 200 F. Supp. 2d 603 (E.D. Va. 2002), 6. maj 2002, United States District Court for the Eastern District of Virginia, Alexandria Division (okrožno sodišče Združenih držav Amerike vzhodnega okrožja Virginije, oddelek v Alexandrii (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 798), v kateri je sodišče ugotovilo, da čeprav so dokazi, da ameriškim poslovnežem v Kolumbiji grozi večje tveganje ugrabitve in nasilja ter da je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, že prejel take grožnje, ni jasnih in prepričljivih dokazov, da resna nevarnost v mestu, kjer živi zapuščeni starš, grozi tudi 13-letniku z dvojnim, ameriškim in kolumbijskim, državljanstvom in ki tam biva s svojim kolumbijskim staršem in družino.

izjeme zaradi resne nevarnosti⁸⁷. Podobno tudi (posamezni) nasilni dogodki v nemirnem političnem okolju običajno ne zadoščajo za ugotovitev, da obstaja resna nevarnost⁸⁸. Celo kadar iz zatrjevanih dejstev lahko izhaja resna nevarnost, mora sodišče še vedno proučiti, ali bi bilo mogoče tako nevarnost odvrniti z uporabo zaščitnih ukrepov – če je to mogoče, mora sodišče odrediti vrnitev otroka⁸⁹.

d. Nevarnost, povezana z zdravjem otroka

62. V zadevah, v katerih se stranke sklicujejo na otrokovo zdravje, bi se morala analiza resne nevarnosti osredotočiti na razpoložljivost zdravljenja v državi stalnega prebivališča otroka⁹⁰, ne na primerjavo med relativno kakovostjo

⁸⁷ Glej na primer odločbo v zadevi No de RG 11/02685, 28. junij 2011, *Cour d'appel de Rennes* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1129), v kateri se je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, skliceval na onesnaženost Mexico Cityja, negotovosti zaradi nasilja v navedeni metropoli in potresno tveganje, vendar mu ni uspelo dokazati, kako ta tveganja osebno in neposredno ogrožajo otroke, ali odločbo v zadevi No de pourvoi 14-17.493, 19. november 2014, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1309), v kateri je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, zatrjeval, da bi bil otrok v primeru vrnitve v rezervat Makalali v Republiki Južni Afriki izpostavljen resni telesni nevarnosti zaradi splošnih življenjskih razmer tam, vendar je sodišče te navedbe zavrnilo.

⁸⁸ Glej na primer zadeve v zvezi z vrnitvijo v Izrael, v katerih sodišča večinoma ugotavljajo, da so zatrjevane potencialne nevarnosti v vsakdanjem življenju presplošne za uporabo izjeme na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena: zadeva A. v. A., 5. oktober 2001, Buenos Aires Court of First Instance (prvostopenjsko sodišče v Buenos Airesu (Argentina)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AR 487), zadeva št. 03/3585/A, 17. april 2003, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/BE 547), zadeva B-2939-01, 11. januar 2002, *Vestre Landsret* (Danska) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DK 519), zadeva *Freier v. Freier*, 969 F. Supp. 436 (E.D. Mich. 1996), 4. oktober 1996, United States District Court for the Eastern District of Michigan, Southern Division (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za vzhodno okrožje Michigana, južni oddelek (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 133). Glej tudi: *Procedure for International Return of Children* (Postopek mednarodne vrnitve otrok), zadeva št. 2926/2008, 16. februar 2009, *Tercera Sala Familiar del Honorable Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal* (Mehika) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/MX 1038), v kateri je bilo ugotovljeno, da politične demonstracije, ki ovirajo vsakdanje življenje v Venezueli in povzročajo splošno negotovost, ne pomenijo resne nevarnosti.

⁸⁹ Glej na primer odločbo v zadevi A. v. A. (glej zgoraj opombo 88), v kateri je sodišče za dva meseca zadržalo izvršitev odločbe o vrnitvi, dokler se niso razmere v državi stalnega prebivališča umirile. Glej tudi odločbo v zadevi *Re D. (Article 13b: Non-return)* [2006] EWCA Civ 146, 25. januar 2006, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 818), v kateri sta bila oba starša v Venezueli žrtvi naklepnih in ciljnih streljanj ter drugih napadov. Sodišče se je strinjalo s prvostopenjskim sodnikom in v točki 28 navedlo, „da otroka nista bila žrtvi nobenega napada in da je zanj manj verjetno, da bosta postala žrtvi, kot za njuna starša, vendar zanj obstaja verjetnost telesne poškodbe, če bosta s katerim koli od staršev v času takega napada“. Sodišče je navedlo še, da je prvostopenjski sodnik ugotovil, da „24-urni stalni nadzor oboroženih varnostnikov [...] sam po sebi ne zagotavlja popolne varnosti, vendar bi nekoliko zmanjšal nevarnost“.

⁹⁰ Glej na primer odločbo v zadevi No de pourvoi 17-11031, 4. maj 2017, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1346), v kateri je sodišče ugotovilo, da je kakovost zdravstvenega sistema v Izraelu zadostna in da je zdravljenje proti virusu HIV, ki ga otrok prejema v Izraelu, enako kot tisto, ki mu je bilo predpisano v Franciji. Ustrezno zdravljenje je bilo torej na voljo, zato ni razlogov za zavrnitev vrnitve.

zdravljenja v vsaki državi⁹¹. Resna nevarnost je običajno dokazana le, kadar je zdravljenje nujno potrebno ali bi bilo nujno potrebno, vendar ni na voljo ali dostopno v državi stalnega prebivališča, ali kadar otrokovo zdravje sploh ne dopušča vrnitve v tako državo⁹². Zgolj dejstvo, da je v državi stalnega prebivališča drug standard zdravstvenega varstva ali druge podnebne razmere, običajno ne zadostuje za uporabo izjeme na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena. Na primer dejstvo, da se podnebne razmere v državi, ki je poslala zahtevo, razlikujejo od tistih v državi, ki ji je bila poslana zahteva, samo po sebi še ne zadošča za uporabo izjeme zaradi resne nevarnosti v zvezi z otrokovim zdravjem. Kadar sodišče proučuje navedbe v zvezi z otrokovim zdravjem, lahko na primer upošteva tudi zaščitne ukrepe, ki jih je mogoče vzpostaviti glede otroka ob vrnitvi, kot so zagotavljanje finančne podpore, zdravstvenega zavarovanja in/ali priprave medicinske podpore otroku ob vrnitvi. Vendar ti ukrepi ne bi smeli čezmerno obremeniti zapuščenega starša in bi morali biti časovno omejeni, da se staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, omogoči dostop do sodnega varstva v državi stalnega prebivališča, saj so sodišča v taki državi najprimernejša za obravnavo takih vprašanj.

e. Ločenost otroka od starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, če se tak starš ne more ali ne želi vrniti v državo otrokovega stalnega prebivališča

63. Trditve o resni nevarnosti duševne travme za otroka ali da bo ta pripeljan v neugoden položaj zaradi ločenosti od starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, če se tak starš ne more ali ne želi vrniti, so pogoste v postopkih glede vrnitve otroka in se pojavljajo v zelo različnih okoliščinah.

⁹¹ Glej na primer odločbo v zadevi No de rôle: 07/78/C, 25. januar 2007, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/BE 857), v kateri je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, zatrjeval, da obstaja resna nevarnost za otroka, ker zapuščen starš ni upošteval nujnega priporočila šolskega psihologa, naj se otroku zagotovi govorna terapija, vendar je sodišče ugotovilo, da ta dejstva ne zadostujejo za ugotovitev, da obstaja resna nevarnost, ali odločbo v zadevi V.L. B-1572-09, 23. september 2009, *Vestre Landsret* (Danska) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DK 1101), v kateri je otrok v šoli potreboval posebno pozornost, starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, pa je zatrjeval, da bi vrnitev k zapuščenemu staršu, ki je trpel za multiplo sklerozo in depresijo, pomenila resno nevarnost. Vendar je sodišče ugotovilo, da imata otrok in zapuščen starš dober odnos ter da si zapuščen starš prizadeva kar najbolje poskrbeti za otroka, zato je presodilo, da trditve ne zadoščajo za uporabo izjeme zaradi resne nevarnosti, ali odločbo v zadevi *DP/Commonwealth Central Authority*, [2001] HC 39, (2001) 180 ALR 402 (Avstralija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 346), točka 144, v kateri je sodišče glede zdravljenja otroka z avtizmom ugotovilo, da so v Grčiji, kamor se je zahtevala vrnitev otroka, „možnosti zdravljenja avtizma pri otrocih“, pri tem pa sodišče ni primerjalo relativne kakovosti zdravljenja v Avstraliji in Grčiji. Glej tudi odločbo v zadevi *Solis v. Tibbo Lenoski*, 2015 BCCA 508 (CanLII) (Kanada) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1403).

⁹² Glej odločbo v zadevi *State Central Authority v. Maynard*, 9. marec 2003, Family Court of Australia (družinsko sodišče Avstralije (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 541), točke 27, 28 in 30, v kateri je sodišče na podlagi obsežne zdravstvene dokumentacije, iz katere je izhajalo, da je otrokovo zdravstveno stanje resno (epileptični napadi), ugotovilo, da „bi potovanje lahko povzročilo znatno in resno škodo otroku ali celo njegovo smrt“, sodišče je zavrnilo trditve starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, glede kakovosti angleškega zdravstvenega sistema, vendar je ugotovilo, da bi vrnitev otroka v Anglijo tega izpostavila resni telesni nevarnosti.

Iz sodnih odločb številnih pogodbenic izhaja, da sodišča redko uporabijo izjemo iz točke b prvega odstavka 13. člena, kadar se starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ne more ali ne želi vrniti z otrokom v državo otrokovega stalnega prebivališča⁹³.

64. Analiza resne nevarnosti se v takih primerih osredotoča predvsem na vpliv, ki bi ga imela na otroka morebitna ločitev v primeru izdaje naloga za vrnitev ali dejstvo, da bi ostal brez skrbnika, ter ali tak vpliv presega prag za ugotovitev izjeme zaradi resne nevarnosti, če se upošteva razpoložljivost zaščitnih ukrepov za odvrčanje resne nevarnosti⁹⁴. Okoliščine ali razlogi, zaradi katerih se starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ne more vrniti v državo otrokovega stalnega prebivališča, se razlikujejo od presoje vpliva morebitne ločitve na otroka, čeprav so take okoliščine ali razlogi lahko del navedene presoje.
65. Če bi zaradi ločitve od starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, obstajala resna nevarnost, so lahko okoliščine ali razlogi, da se ta starš ne more vrniti v državo otrokovega stalnega prebivališča, relevantni zlasti pri ugotavljanju, kateri zaščitni ukrepi so na voljo, da se staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, omogoči vrnitev in da se odvrne resna nevarnost⁹⁵. V nadaljevanju so navedeni primeri ovir, ki jih starši, ki so odpeljali otroke ali ki jih zadržujejo, običajno navajajo, ter vrste ukrepov, ki jih lahko sodišča proučijo v zvezi z različnimi možnostmi (točke 67–72). V nasprotnem primeru velja, da če ni mogoče odpraviti ovir za vrnitev starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, lahko presoja morebitnih zaščitnih ukrepov vključuje tudi možnost, da zapuščen starš ali druga oseba skrbi za otroka ob njegovi vrnitvi v državo otrokovega stalnega prebivališča, dokler sodišče v taki državi ne odloči o skrbi za otroka.
66. Pri obravnavi resne nevarnosti je pomembno, da se postopek glede skrbi za otroka v državi stalnega prebivališča takoj nadaljuje⁹⁶, zato lahko sodišče, ki odredi vrnitev otroka, kot zaščitni ukrep za otroka zahteva, da se postopek glede skrbi za otroka v državi otrokovega stalnega prebivališča izvede takoj, ko je to mogoče, po vrnitvi otroka. Stranke se lahko pouči o pospešenih postopkih, ki so morda na voljo v državi otrokovega stalnega prebivališča, če je to ustrezno na podlagi zakonodaje in v okviru postopkov.

⁹³ Glej v nadaljevanju točke 67–72.

⁹⁴ Glej na primer odločbo v zadevi No de RG 11/01437, 1. december 2011, *Cour d'appel d'Agen* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1172), v kateri je sodišče ugotovilo, da ločitev otroka od starša, ki ga je odpeljal ali ki ga zadržuje, ne pomeni resne nevarnosti, čeprav je bil ta starš tisti, ki je od nekdaj skrbel za otroka, saj je imel otrok dober odnos z zapuščenim staršem in naklonjeno družino v državi stalnega prebivališča, ali odločbo v zadevi 7 UF 660/17, 5. julij 2017, *Oberlandesgericht Nürnberg Senat für Familiensachen* (Nemčija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DE 1409), v kateri se je sodišče osredotočilo na vprašanje, ali je grožnja resne nevarnosti duševne travme za otroka tolikšna, da bi znatno presegla duševno stisko, ki bi jo otrok običajno doživel zaradi vrnitve, sodišče je ugotovilo, da v navedeni zadevi ni dokazov za to.

⁹⁵ Preden sodišča v nekaterih jurisdikcijah proučijo trditve o obstoju resne nevarnosti, lahko proučijo morebitne ukrepe, s katerimi se staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, omogoči vrnitev. Če je take ukrepe mogoče sprejeti, lahko sodišče odloči o prošnji za vrnitev brez presojanja trditve starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, glede resne nevarnosti, ki grozi otroku zaradi ločitve.

⁹⁶ Glej zgoraj v glosarju izraz „uvrstitev na seznam“.

Poleg tega lahko sodišče, ki odredi vrnitev otroka, na podlagi neposredne komunikacije med sodišči pomaga tudi pri čimprejšnjem nadaljevanju postopka, odvisno od okoliščin in če je to mogoče v obeh zadevnih pogodbenicah⁹⁷.

i. Kazenski pregon starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, v državi otrokovega stalnega prebivališča, ker je nezakonito odpeljal otroka ali ga zadržuje

67. Starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, se morda ne želi vrniti, ker tvega kazensko odgovornost, ker je nezakonito odpeljal otroka ali ga zadržuje, zaradi česar bi ločitev od takega starša zaradi odvzema prostosti lahko pomenila resno nevarnost za otroka. Sodišče lahko prosi za informacije o statusu naloga za prijetje ali o odprtem kazenskem postopku ter o možnosti, da se nalog ali obtožnica umakne. Zapuščeni starš ali zadevni organi v državi otrokovega stalnega prebivališča lahko na primer zagotovijo, da ne bodo začeli ali nadaljevali kazenskega ali drugega postopka oziroma da vsaj ne bodo prijeli starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, če je to mogoče⁹⁸. Zavrnitev ali umik vlozene obtožnice ali, če je ustrezno, naloga za prijetje se lahko zagotovi ob pomoči kazenskih ali pravosodnih organov, tudi z uporabo neposredne komunikacije med sodišči, če je ustrezno ter če je to dovoljeno v državi, ki ji je bila poslana zahteva, in v državi stalnega prebivališča⁹⁹. Tudi

⁹⁷ Glej na primer odločbo v zadevi *Re G. (Abduction: Withdrawal of Proceedings, Acquiescence, Habitual Residence)* [2007] EWHC 2807 (Fam), 30. november 2007, High Court (Family Division) of England and Wales (družinski oddelek višjega sodišča Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 966), točka 78, v kateri je sodišče izdalo nalog za vrnitev, če stranki takoj začneta postopek pred sodiščem v Kanadi (državi stalnega prebivališča), v katerem se na podlagi polne preiskave socialnih služb izda odločba o prihodnji ureditvi glede skrbi za otroke. S tem namenom se je sodnik pozanimal pri sodniku sodišča Court of Queen's Bench v Alberti, ki je bil imenovan za kontaktno osebo za pokrajino Alberta za zadeve v zvezi s konvencijo iz leta 1980, in ta mu je zagotovil, da se lahko na podlagi vloge katere koli od strank v navedeni provinci takoj razpiše narok.

⁹⁸ Glej na primer odločbo v zadevi *Motion for Leave to Appeal (Family Matters)* 5690/10, 10. avgust 2010, Supreme Court (vrhovno sodišče (Izrael)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/1290), točki 3 in 5, v kateri je sodišče na podlagi trditev starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da obstaja znatna nevarnost njegovega prijetja, ker je nezakonito odpeljal otroka, navedlo, da je bil nalog za prijetje zavrnjen in da je odvetnik zapuščene starša pisal lokalnemu tožilcu v Združenih državah Amerike ter mu sporočil, da zapuščen starš ne namerava začeti ali voditi kazenskega postopka zoper starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ter da prosi, naj se njegovemu stališču o tej zadevi nameni precejšnja pozornost. Sodišče je navedlo, da čeprav tožilca tak dopis ne zavezuje, „iz izkušenj izhaja, da razen v izjemnih primerih [...] ni veliko možnosti, da bo starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, prijet“, ali odločbo v zadevi *Sabogal v. Velarde* (glej zgoraj opombo 60), v kateri je sodišče odredilo vrnitev, če zapuščen starš med drugim zagotovi, da se kazenska obtožnica ali preiskava zoper starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, umakne oziroma ustavi, saj otrok ob vrnitvi zaradi okoliščin ni mogoče namestiti pri zapuščenem staršu.

⁹⁹ Glej na primer odločbo v zadevi *Re M. and J. (Abduction) (International Judicial Collaboration)* [1999] 3 FCR 721, 16. avgust 1999, High Court of England and Wales (višje sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 266), v kateri se je prostovoljna vrnitev zagotovila na podlagi mednarodnega sodelovanja med višjim sodiščem Anglije in Walesa, angleškim centralnim izvršilnim organom, vrhovnim sodiščem v Kaliforniji, okrožnim državnim tožilcem v Kaliforniji in nadzornim sodnikom oddelka za družinsko pravo vrhovnega sodišča v Los Angelesu. V navedeni zadevi je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, kršil

centralni izvršilni organi lahko pri tem ponudijo pomoč ali zagotovijo informacije, v skladu z notranjim pravom. Če se obtožnica ali, če je ustrezno, nalog za prijetje umakne, ni več ovir za vrnitev starša. Po drugi strani velja, da če obtožnice ali naloga za prijetje ni mogoče umakniti, mora sodišče proučiti zatrjevano resno nevarnost, ki izhaja iz morebitne ločitve od starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, kot je opisano v točkah 63–66, vključno z morebitnimi zaščitnimi ukrepi glede skrbi za otroka med tako ločitvijo. V takih primerih je treba morda razlikovati med staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje in ki mu bo prostost odvzeta za čas trajanja kazenskega postopka takoj po vrnitvi v državo otrokovega stalnega prebivališča, in staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje in ki mu morda grozi odvzem prostosti po koncu kazenskega postopka v taki državi. Dejstvo, da obtožnice ali naloga ni mogoče umakniti, običajno ne zadošča za uporabo izjeme zaradi resne nevarnosti¹⁰⁰.

ii. Vprašanja glede priseljevanja v zvezi s staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje

68. Trditve, da se starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ne more vrniti zaradi vprašanj v zvezi s priseljevanjem (če ta starš na primer trdi, da ne more vstopiti v državo stalnega prebivališča, ker mu je potekel zadevni vizum ali ker nima pravice do bivanja), je običajno mogoče obravnavati v začetku postopka vrnitve, in sicer tako, da se pridobijo zadevna dovoljenja za priselitev, bodisi na podlagi prizadevanj starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, bodisi na podlagi sodelovanja med centralnimi izvršilnimi organi in/ali drugimi pristojnimi organi (če je to mogoče in ustrezno), ki jih je v takih primerih treba čim prej vključiti v postopek. Tudi kadar to ni mogoče, sodišča običajno ne sprejmejo trditve, da otroku grozi resna nevarnost zaradi morebitne ločitve, če se starš lahko vrne v državo, ki je poslala zahtevo, vsaj za kratek čas, ki je potreben, da se udeleži postopka glede skrbi za otroka, ali če za vstop takega starša v državo stalnega prebivališča veljajo določeni pogoji¹⁰¹.

pogojni odpust/obsodbo s tem, ko je odpeljal otroke, zato mu je ob vrnitvi grozilo dolgo obdobje v zaporu. V zunajsodnem postopku si je vsaka oseba oziroma institucija s pravnim interesom v tej zadevi prizadevala za končanje kazenskega postopka zoper starša, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, za pospešitev vsebinskega odločanja v postopku glede skrbi za otroke in za prednostno izvedbo potrebnih preiskav socialnih služb. V pogajanjih dogovorjena zaveza med staršema je pozneje omogočila, da se je starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, z njimi prostovoljno vrnil v državo stalnega prebivališča.

¹⁰⁰ Glej znova odločbo v zadevi *Motion for Leave to Appeal (Family Matters)* (glej zgoraj opombo 98), v kateri je sodišče na podlagi prizadevanj zapuščenega starša, da se obtožnica umakne, navedlo, da čeprav navedena prizadevanja ne zavezujejo organov, je možnost, da bo starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, prijet, majhna. Sodišče je poudarilo, da se starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, ne bi smel sklicevati na to, da bi moral otrok ostati v državi, v katero je bil odpeljan, zaradi pomislekov glede prijetja starša v državi, iz katere je bil otrok ugrabljen.

¹⁰¹ Glej na primer odločbo v zadevi 20b90/10i, 8. julij 2010, *Oberster Gerichtshof* (Avstrija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AT 1047), ali odločbo v zadevi *H. v. H.* [1995] 12 FRNZ 498, 4. december 1995, High Court at Wellington (višje sodišče v Wellingtonu (Nova Zelandija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NZ 30).

Poudariti je treba, da staršu praviloma ne sme biti dovoljeno, da se zaradi svoje nedejavnosti ali zamude pri vložitvi vloge za potrebna dovoljenja za priselitev znajde v okoliščinah, ki lahko ogrožajo otroka, nato pa se nanje sklicevati kot na resno nevarnost.

iii. Pomanjkanje učinkovitega sodnega varstva v državi stalnega prebivališča

69. Starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, lahko na primer zatrjuje, da se ne želi vrniti v državo stalnega prebivališča, ker si ne more privoščiti pravnega zastopnika, ali ker so sodišča v navedeni državi pristranska, ali zaradi ovir pri dostopu do sodnega varstva v postopkih glede skrbi za otroka¹⁰². Če obstaja dvom o dostopu starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, do sodnega varstva, se lahko sodišče uskladi z zadevnim centralnim izvršilnim organom ali prek neposredne komunikacije med sodišči oceni take navedbe in/ali pomaga pri dostopu do sodnega varstva kmalu po vrnitvi, če je to mogoče. Zgolj dejstvo, da si starš ne more privoščiti pravnega zastopanja, ne zadošča za ugotovitev, da nima učinkovitega dostopa do sodnega varstva¹⁰³. Ker konvencija temelji na vzajemnem zaupanju med državami, v vsakem primeru velja, da se v okviru presoje v postopkih glede vrnitve ne sme primerjati relativna kakovost pravosodnih sistemov v obeh državah (na primer glede hitrosti izvajanja postopkov).

¹⁰² Glej na primer odločbo v zadevi No de RG 11/02685, 28. junij 2011, *Cour d'appel de Rennes* (Francija) (glej zgoraj opombo 87), v kateri je sodišče zavrnilo neutemeljene trditve starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da je v Mehiki ogrožena njena pravica do poštenega sojenja, ali odločbo v zadevi *Secretary for Justice v. N., ex parte C.*, 4. marec 2001, High Court at Wellington (višje sodišče v Wellingtonu (Nova Zelandija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NZ 501), v kateri je sodišče zavrnilo argumente starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, o njegovem pravnem položaju v Čilu in navedlo, da je v navedeni državi vzpostavljen sistem specializiranih družinskih sodišč, v katerih ima pri presojanju vprašanj glede skrbi za otroka prednost korist otroka, ali odločbo v zadevi *Pliego v. Hayes*, 843 F.3d 226 (6th Cir. 2016), 5. december 2016, Court of Appeals for the Sixth Circuit (pritožbeno sodišče šestega okrožja (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1386), str. 2, v kateri je sodišče potrdilo ugotovitve okrožnega sodišča in zavrnilo trditve starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da „obstaja resna nevarnost ‚neugodnega položaja‘, saj diplomatski status zapuščenega starša preprečuje turškemu sodišču ustrezno odločanje o zadevi“. Sodišče je na strani 8 navedlo, da „točka b prvega odstavka 13. člena omogoča razlago, da lahko ‚neugoden položaj‘ vključuje tudi primere, ko eden od staršev zahteva vrnitev otroka v državo, v kateri sodišča ne morejo odločati o skrbi za otroka“, vendar starš, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, na podlagi dejanskega stanja ni dokazal „neugodnega položaja“ (str. 11).

¹⁰³ Glej na primer odločbo v zadevi *F. v. M. (Abduction: Grave Risk of Harm)* (glej zgoraj opombo 74), točka 15, v kateri je starš, ki je odpeljal otroke ali ki jih zadržuje, zatrjeval, da bi se otroci z vrnitvijo znašli v neugodnem položaju zaradi njenega položaja v francoskem pravnem sistemu. Trdila je, da si ne bi mogla zagotoviti pravnega zastopnika, da so se sodišča in socialni svetovalci v Franciji zarotili proti njej, da jih ni mogla prepričati, naj sprejmejo ali upoštevajo njene podrobne navedbe, in da je v nevarnosti, da bo zaradi njihovega mnenja o njenem sedanjem partnerju njen tretji otrok oddan v skrb državi. Sodišče je v točki 18 navedlo, da je „brez natančnih in podrobnih navedb skoraj nemogoče sprejeti, da je francoski pravni sistem v svojem bistvu tak, da iz njega izhaja neugodnost položaja, z drugimi besedami, sklicevati se je treba na dejanske okoliščine, iz katerih izhaja neugoden položaj“. Sodišče je v točki 19 navedlo, da „ga mednarodna pravna kurtoazija in spoštovanje do vsebine konvencije zavezuje k ugotovitvi, da so francoska sodišča enako sposobna izvesti pošteno preiskavo in pošteno presoditi o nasprotujočih si navedbah strank, razen če so izjemno prepričljivi dokazi o nasprotnem“.

iv. Zdravstveni ali družinski razlogi, ki se nanašajo na starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje

70. Če se dokažejo zdravstveni razlogi, ki se nanašajo na starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, se na podlagi značilnosti in resnosti zdravstvenega stanja (telesnega ali psihološkega) ter možnosti ustreznega zdravljenja v državi stalnega prebivališča presodi, ali se ta starš res ne zmore vrniti¹⁰⁴. Če je potrebno zdravljenje na voljo ali se lahko uredi, ovir za vrnitev starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, morda ni več. Lahko pa se zgodi, da razpoložljivo zdravljenje ne zadošča in se tak starš kljub vsemu ne more vrniti. Primer tega je, če starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, z vrnitvijo v državo stalnega prebivališča tvega izredno poslabšanje svojega duševnega zdravja¹⁰⁵. V takih primerih mora sodišče proučiti zatrjevano resno nevarnost za otroka, kot je opisano zgoraj v točkah 63–66. Sodišče v okviru svoje presoje upošteva vse zaščitne ukrepe za zaščitno otroka pred resno nevarnostjo ob njegovi vrnitvi v državo stalnega prebivališča.
71. Starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, lahko zatrjuje, da se ne more vrniti v državo stalnega prebivališča zaradi nove družine, ki si jo je ustvaril v državi, ki ji je bila poslana zahteva¹⁰⁶. Če je starš, ki je odpeljal otroka ali ki

¹⁰⁴ Glej na primer odločbo v zadevi *LPQ v. LYW* [2014] HKCU 2976, 15. december 2014, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (višje sodišče Posebnega upravnega območja Ljudske republike Kitajske Hongkong (Kitajska)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CNh 1302), v kateri je starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, zatrjeval, da se sam ne more vrniti na Japonsko, saj bi ga to „duševno zlomilo“, vrnitev otrok brez njega (njihovega glavnega skrbnika) pa bi jih privedlo v neugoden položaj, tudi zato, ker je zapuščeni starš zelo zaposlen, otrokom ne izkazuje naklonjenosti in je hitre jeze. Sodišče je zavrnilo neutemeljene trditve starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in v točki 48 navedlo, da je primarni namen točke b prvega odstavka 13. člena presoja vpliva vrnitve na otroka, ne na starša, glej tudi odločbo v zadevi *Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal)* (glej zgoraj opombo 50), v kateri je sodišče ugotovilo, da če bi se duševno zdravje starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, poslabšalo, bi obstajala resna nevarnost duševne travme za otroke, vendar je ugotovilo še, da so vzpostavljeni ustrezni zaščitni ukrepi glede tega, vključno z zavezami zapuščenega starša, da bo skupno prebivališče dal v izključno razpolago staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in otrokom ter da bo zagotovil finančno podporo.

¹⁰⁵ Glej na primer odločbo v zadevi *Director-General, Department of Families v. R.S.P.* [2003] FamCA 623, 26. avgust 2003, Full Court of the Family Court of Australia (senat družinskega sodišča Avstralije v polni sestavi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 544), v kateri je sodišče na podlagi neizpodbijanih dokazov psihiatra ugotovilo, da obstaja resna nevarnost samomora starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, če bi bil otrok vrnjen in da bi bil vpliv samomora navedenega starša na otroka uničujoč. Glej tudi: *Re S. (A Child) (Abduction: Rights of Custody)* [2012] UKSC 10, [2012] 2 A.C. 257, 14. marec 2012, United Kingdom Supreme Court (vrhovno sodišče Združenega kraljestva (Anglija in Wales)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 1147), v kateri je sodišče med sojenjem sprejelo zdravstvene dokaze, da bi se zdravje starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje in ki trpi za obliko posttravmatske stresne motnje, znane kot sindrom trpinčene ženske, močno poslabšalo, če bi se morala vrniti v Avstralijo, sodišče je glede na ranljivost duševnega zdravja starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, presodilo, da z zaščitnimi ukrepi ni mogoče preprečiti resne nevarnosti, da se bo otrok po vrnitvi v Avstralijo znašel v neugodnem položaju.

¹⁰⁶ Glej na primer odločbo v zadevi *Re C. (Abduction: Grave Risk of Psychological Harm)* [1999] 1 FLR 1145, 2. december 1999, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 269), v kateri je sodišče ugotovilo, da je prvostopenjski sodnik napačno prisodil prevelik pomen dejstvu, da se novi partner starša, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, zaradi priselitve ne bi mogel vrniti v državo

ga zadržuje, mati, lahko njena trditev vključuje tudi dejstvo, da je noseča ali da ima dojenčka, ki se še doji. Če mati, ki je odpeljala otroka ali ki ga zadržuje, zatrjuje, da ji okoliščine ne omogočajo vrnitve, mora sodišče proučiti njene navedbe, da to pomeni resno nevarnost za otroka, kot je opisano v točkah 63–66. V takih primerih dejstvo, da ima mati neprijetno dilemo, morda ne bo zadoščalo za sklep, da bi vrnitev starejšega otroka zanj pomenila resno nevarnost¹⁰⁷.

v. Nedvoumno nasprotovanje vrnitvi

72. V nekaterih primerih starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, nedvoumno zatrjuje, da se ne bo vrnil v državo stalnega prebivališča in da je otrokova ločitev od njega neizogibna, če se odredi njegova vrnitev. V takih primerih se lahko izkaže, da čeprav bi v večini primerov vrnitev starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, z otrokom tega zaščitila pred resno nevarnostjo, so vsa prizadevanja za uvedbo zaščitnih ukrepov ali sklenitev sporazumov za lažjo vrnitev starša neučinkovita, saj sodišče na splošno starša ne more prisiliti v vrnitev. Poudariti je treba, da staršu praviloma ne sme biti dovoljeno, da se zaradi tega, ker je nezakonito odpeljal otroka ali ga zadržuje, znajde v okoliščinah, ki lahko ogrožajo otroka, nato pa se nanje sklicuje kot na resno nevarnost za otroka¹⁰⁸.

f. Ločitev od sorojencev otroka

73. Sodišče, ki odloča v postopku glede vrnitve otroka, lahko obravnava trditev, da resna nevarnost izhaja iz morebitne ločitve od sorojencev, če na primer eden od sorojencev nasprotuje vrnitvi na podlagi drugega odstavka 13. člena, sodišče pa namerava zavrniti vrnitev tega sorojenca na navedeni podlagi¹⁰⁹.

stalnega prebivališča, ter da sta se starš, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in njen partner zavedala morebitnih težav in sama ustvarila škodljive okoliščine, na katere se zdaj sklicujeta.

¹⁰⁷ Glej na primer odločbo v zadevi *Director-General Department of Families, Youth and Community Care and Hobbs*, 24. september 1999, Family Court of Australia at Brisbane (družinsko sodišče Avstralije v Brisbanu (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 294), v kateri je bilo zatrjevano, da otroku grozi resna nevarnost, saj se starš, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, ne želi in dejansko niti ne more vrniti v Republiko Južno Afriko. Kot razlog je bilo navedeno, da je od prihoda v Avstralijo rodila drugega otroka, ki ga še doji. Poleg tega njen novi partner ne dovoli, da dojenčka odpelje s sabo v Republiko Južno Afriko. Sodišče je ugotovilo, da so okoliščine, v katerih se je znašla mati, ki je otroka odpeljala ali ki ga zadržuje, večinoma posledica njenih dejanj in da njena neprijetna dilema ne upravičuje sklepa, da bi vrnitev starejšega otroka tega izpostavila resni nevarnosti.

¹⁰⁸ Glej na primer odločbo v zadevi *Director General, Department of Community Services Central Authority v. J.C. and J.C. and T.C.*, 11. julij 1996, Full Court of the Family Court of Australia at Sydney (senat družinskega sodišča Avstralije v Sydneyju v polni sestavi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 68). Glej tudi odločbo v zadevi *G., P. C. c. H., S. M. s/reintegro de hijos* (glej zgoraj opombo 81), v kateri je sodišče ugotovilo, da če se dovoli samodejna razveljavitev mehanizma vrnitve le na podlagi tega, da starš, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, zavrača vrnitev, bi s tem celoten sistem, ki ga je vzpostavila mednarodna skupnost, postal odvisen od enostranske volje toženca.

¹⁰⁹ Glej na primer odločbo v zadevi *In the Matter of L.L. (Children)*, 22. maj 2000, Family Court of New York (družinsko sodišče v New Yorku (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USs 273).

Ali v primeru, kadar sodišče ugotovi, da je starš otroka nezakonito odpeljal ali ga zadržuje skupaj z otrokovimi sorojenci ali polsorojenci, za katere pa ni vložena prošnja na podlagi haaške konvencije ali na katere se konvencija ne nanaša (na primer, ker je otrok starejši od 16 let ali ker zapuščeni starš nima pravice do skrbi za otroka, kot je opredeljeno v konvenciji glede navedenega otroka).

74. V nekaterih primerih je lahko ločitev od sorojencev težka in moteča za vsakega posameznega otroka. Vendar je bistvo analize točke b prvega odstavka 13. člena, ali bi ločitev na otroka vplivala tako in na tak način, da bi pomenila resno nevarnost ob vrnitvi¹¹⁰. Ta analiza se opravi za vsakega otroka posebej in ne sme postati analiza otrokove največje koristi¹¹¹. Posledično ločitev sorojencev zaradi nevrnitve enega otroka (ne glede na pravno podlago za to, da se otrok ne vrne), običajno ni prepoznana kot resna nevarnost za drugega otroka¹¹².
75. Kot je navedeno v točki 72, staršu praviloma ne sme biti dovoljeno, da se zaradi tega, ker je nezakonito odpeljal otroka ali ga zadržuje, znajde v okoliščinah, ki lahko ogrožajo otroka, nato pa se nanje sklicuje kot na resno nevarnost za otroka. To se ne nanaša samo na zatrjevanje resne nevarnosti zaradi ločitve otroka od starša, ampak tudi na trditve glede ločitve od sorojencev. V vsakem primeru bi morala torej sodišča presoditi, ali sklicevanje na morebitno ločitev od sorojencev zaradi vrnitve le enega od njih izhaja iz dejanj ali vedenja starša, ki je otroka odpeljal ali ki ga zadržuje, na primer če se ta starš dejansko odloči, da ne bo vrnil sorojenca, čigar primer ne spada na področje uporabe konvencije¹¹³, in sicer ne zato, ker taka vrnitev ne bi bila mogoča ali ker bi povzročila nasilje ali travmo navedenemu sorojencu, ampak zaradi sklicevanja na resno nevarnost za drugega otroka, čigar okoliščine presoja sodišče, na podlagi morebitne ločitve sorojencev, če bi sodišče odredilo otrokovo vrnitev.

¹¹⁰ Glej na primer odločbo v zadevi *O. v. O.* 2002 SC 430, 3. maj 2002, Outer House of the Court of Session of Scotland (glavno civilno sodišče na Škotskem, Združeno kraljestvo) [sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UKs 507], v kateri je bilo navedeno, da se bo otrokom težko vrniti na Irsko, predvsem zaradi ločitve od treh otrok novega partnerja starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, vendar ni bila dokazana posebna ali določena resna nevarnost telesnega nasilja ali duševne travme. Glej tudi odločbo v zadevi *Re T. (Abduction: Child's Objections to Return)* [2000] 2 F.L.R. 192, 18. april 2000, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa, Združeno kraljestvo) [sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UKe 270], v kateri je sodišče ugotovilo, da bi vrnitev samo mlajšega otroka tega pripeljalo v neugoden položaj. S sestro sta skupaj preživela težke čase; na sestro se je zanašal, saj je občasno prevzela vlogo njegove „male mame“. Glede na okoliščine je sodišče ugotovilo, da je bila dokazana resna nevarnost za mlajšega otroka.

¹¹¹ *Chalkley v. Chalkley* (1995) ORFL (4th) 422, 13. januar 1995, Court of Appeal of Manitoba (pritožbeno sodišče v Manitobi (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 14), v kateri je sodišče navedlo, da se 13. člen nanaša na otroka, na katerega se nanaša prošnja za vrnitev. Ne nanaša pa se na otroke ali sorojence.

¹¹² Glej na primer odločbo v zadevi *LM v. MM Nevo*, RFamA 2338/09, 3. junij 2009, Supreme Court (vrhovno sodišče (Izrael)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/IL 1037).

¹¹³ Glej zgoraj točko 73.

V takih primerih bi morala biti sodišča še posebno pozorna pri presoji zatrjevane resne nevarnosti, da se staršu ne omogoči izkoriščanje okoliščin, ki izhajajo iz njegovega vedenja ali ravnanja¹¹⁴.

76. V zadevi, ki se nanaša zlasti na morebitno ločitev sorojencev, bi morala sodišča upoštevati tudi, da nalog za vrnitev še ne pomeni, da otroci med seboj ne bodo imeli stika ali da bodo sorojenci za stalno ločeni¹¹⁵. Na podlagi sporazuma ali sodne odločbe sodišča v državi stalnega prebivališča ali sodišča, ki odloča v postopku vrnitve, je mogoče ohranjati stike med sorojenci, in sicer osebno ali na druge načine. Sodišča bi morala upoštevati, da bodo imela sodišča v državi stalnega prebivališča priložnost presojati, kje naj sorojenci živijo in ali naj živijo skupaj, in sicer v okviru polne presoje koristi v vsakem postopku glede skrbi za otroka, ki bo potekal po vrnitvi.

¹¹⁴ Glej na primer odločbo v zadevi *DZ v. YVAMVD*, RFAMA 2270, 30. maj 2013, Supreme Court (vrhovno sodišče (Izrael)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/IL/1211).

¹¹⁵ Glej na primer odločbo v zadevi *K.M.A. v. Secretary for Justice* (glej zgoraj opombo 79).

**Dobra praksa
sodišč v zadevah
v zvezi s točko b
prvega odstavka
13. člena**

77. Vsi primeri dobre prakse, navedeni v tem oddelku smernic, se upoštevajo le, če je to ustrezno in dovoljeno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov v posamezni pogodbenici ter če sodišče meni, da je to v posamezni zadevi primerno.

1. Poglavitno načelo: učinkovito vodenje zadev

78. Namen tega oddelka je opredeliti dobre prakse, ki so lahko sodišču v pomoč pri učinkoviti, osredotočeni in hitri presoji resne nevarnosti. Primeri dobre prakse so navedeni kot del učinkovitega vodenja zadev, da se zagotovi, da postopek ostane osredotočen na omejeni cilj/področje postopka vrnitve, vključno z izjemo zaradi resne nevarnosti, ter da se zagotovi čimprejšnja rešitev zadeve.
79. Učinkovito vodenje zadev omogoča sodišču nadzor nad vodenjem in napredovanjem zadeve ter njeno načrtovanje, da se zagotovi, da so zadeve čim prej pripravljene na obravnavo, in da se preprečijo nepotrebne zamude v postopkih. To vključuje komunikacijo sodišča s strankami in/ali njihovimi pravnimi zastopniki oziroma srečanja z njimi že v začetku postopka vrnitve in ves čas postopka, kot je potrebno.
80. Vodenje zadev bi se moralo začeti takoj, ko je to mogoče, in trajati vsaj do izdaje odločbe o vrnitvi oziroma celo, dokler odločba ni izvršena ali drugače izvedena, odvisno od vloge sodišč v fazi izvrševanja in če je to ustrezno na podlagi nacionalnih zakonov in postopkov. Sodnik mora postopke na podlagi konvencije voditi tako učinkovito, kot je to mogoče. To vključuje izdajo odločbe takoj, ko je to mogoče, in sprejetje vseh ukrepov za zagotovitev, da so nalogi izdani v obliki, ki zagotavlja njihovo čimprejšnjo učinkovitost.
81. Če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov, bi morale sodišče v okviru učinkovitega vodenja zadev:
- zagotoviti, da se glavna vprašanja opredelijo v začetku postopka, da lahko stranke predložijo ustrezne dokaze;
 - proučiti, ali je mogoče od/prek centralnih izvršilnih organov držav, ki jim je bila poslana zahteva, in/ali držav, ki so poslale zahtevo, pridobiti informacije ali pomoč v zvezi s trditvami obeh strank in/ali o razpoložljivosti zaščitnih ukrepov glede resne nevarnosti ter da se olajša vrnitev otroka;
 - proučiti, ali je mogoče prek IHNJ ali prek neposredne komunikacije med sodišči pridobiti informacije ali pomoč¹¹⁶, kadar je ta na voljo, glede navedb obeh strank in/ali razpoložljivosti zaščitnih ukrepov glede resne nevarnosti, pa tudi da se olajša vrnitev otroka.

¹¹⁶ Glej smernice v pripravi glede komunikacije med sodišči (*op. cit.* opomba 1).

2. Primeri dobre prakse v zvezi z vodenjem zadev

a. Zgodnja opredelitev pomembnih vprašanj

82. Pomembno je natančno opredeliti zadevna vprašanja, da se omejita vrsta in obseg dokazov in trditev, ki se predložijo. Če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov, bi moral sodnik v okviru zgodnjega vodenja zadev¹¹⁷:
- opredeliti pomembna vprašanja;
 - opredeliti sporna vprašanja in zagotoviti, da stranke svoje predstavitve omejijo na tisto, kar je pomembno v omejenem okviru izjeme, na katero se sklicujejo;
 - opredeliti, katere informacije/dokaze nameravajo stranke predložiti;
 - opredeliti vsa nesporna dejstva ali dejstva, o katerih so se stranke dogovorile.

b. Sporazumna rešitev

83. Učinkovito vodenje zadev vključuje razpravo o rešitvi spora in zagotavljanje priložnosti, v katerih lahko stranke rešijo spor zunaj sodnega postopka¹¹⁸. Glede na zadevne zakone, postopke in prakse v vsaki državi so lahko mediacija¹¹⁹ ali druge oblike mehanizmov za alternativno reševanje sporov v pomoč staršem pri dogovarjanju o ureditvi vrnitve ali nevrnitve otroka ter, če je ustrezno, o vsebinskih vprašanjih, ki lahko vključujejo sporazum o premestitvi otroka v državo, ki ji je bila poslana zahteva, in stikih z zapuščenim staršem. Kadar so na voljo mediacija ali druge oblike mehanizmov za alternativno reševanje sporov in če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov, bi morale sodišče v okviru zgodnjega vodenja zadev v zvezi s postopki vrnitve:

¹¹⁷ V številnih jurisdikcijah se v ta namen razpiše predobravnavni narok.

¹¹⁸ Na Nizozemskem je na primer mediacija med staršem, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, in zapuščenim staršem vključena v postopek vrnitve na podlagi haaške konvencije, glej K. L. Wehrung in R. G. de Lange-Tegelaar v *The Judges' Newsletter on International Child Protection* (Glasilo sodnikov o mednarodnem varstvu otrok), zv. XVI, pomlad 2010 (na voljo na spletišču HCCH: < www.hcch.net > pod povezavo Publications (objave) in nato Judges' Newsletter (glasilo sodnikov)), str. 45–48.

¹¹⁹ Glede mediacije v zadevah s področja mednarodnega protipravnega odvzema otrok glej: HCCH, *Smernice za dobro prakso na podlagi Haaške konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodne ugrabitve otrok – Mediacija*, Haag, 2012 (v nadaljnjem besedilu: smernice za dobro prakso glede mediacije) (na voljo tudi na spletišču HCCH, glej pot, navedeno v opombi 6).

- skrbno proučiti, kot se na splošno zahteva, ali so mediacija ali druge oblike mehanizmov za alternativno reševanje sporov primerni¹²⁰. Take presoje so lahko še posebno pomembne, kadar se stranke sklicujejo na resno nevarnost zaradi nasilja v družini, da se presodi, ali je posamezna zadeva primerna za mediacijo¹²¹;
- spodbujati stranke k uporabi mediacije ali drugih oblik mehanizmov za alternativno reševanje sporov;
- zagotoviti, da mediacija ali katera koli druga oblika mehanizma za alternativno reševanje sporov, kadar je njena uporaba primerna in kadar je na voljo ustrezno strokovno znanje, ne povzroči nepotrebnih zamud pri izvedbi in končanju postopka vrnitve, in sicer tako, da se navedejo natančno določeni roki¹²². Če se namerava na primer zapuščeni starš osebno udeležiti sodne obravnave, se lahko njegova prisotnost v državi, ki ji je bila poslana zahteva, izkoristi za mediacijo, ki se lahko izvede v zelo kratkem roku pred sodno obravnavo. Mediatorji, ki zagotavljajo svoje storitve v takih primerih, bi morali biti na razpolago v zelo kratkem času.

Po predhodni presoji sodišča glede primernosti zadeve za mediacijo bi morali podrobno oceno o tem dati tudi usposobljeni mediatorji.

¹²⁰ Na splošno je pomembno zagotoviti, da sodelovanje v mediaciji nobene stranke ne postavi v slabši položaj, v vsaki zadevi je treba presoditi, ali je primerna za mediacijo, glej prav tam, oddelka 1.2 in 2.1 ter poglavje 10.

¹²¹ V nekaterih državah mediacija ni dovoljena v zadevah, v katerih stranke navajajo nasilje v družini (ne glede na to, ali je tak očitek dokazan ali ne), ali pa je v takih primerih dovoljena le pod določenimi pogoji. V Španiji se na primer na podlagi sistemskega zakona *Ley Orgánica 1/2004* mediacija ne izvaja v zadevah, v katerih stranke navajajo nasilje v družini. V Združenih državah Amerike ima vsaka država svoja pravila glede mediacije, ki lahko vključujejo pravila o obravnavi zadev, v katerih stranke navajajo nasilje v družini, nekateri programi mediacije se ne izvajajo v zadevah, ki vključujejo hudo nasilje v družini. Glej oddelek 19.4 profila držav Španija in Združene države Amerike (*op. cit.* opomba 39). Glej tudi smernice za dobro prakso glede mediacije (*op. cit.* opomba 119), poglavje 10, točka 266.

¹²² Glej smernice za dobro prakso glede mediacije (prav tam), oddelek 2.1. Glej tudi Conclusions and Recommendations of the Fourth Meeting of the Special Commission to review the operation of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction (Sklepi in priporočila četrtega sestanka posebne komisije za pregled delovanja Konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok, 22.–28. marec 2001), Sklepi in priporočila št. 1.11 sestanka posebne komisije, v katerih je navedeno, da „ukrepi, namenjeni prostovoljni vrnitvi otroka ali doseganju sporazumne rešitve vprašanj, ne bi smeli povzročiti nepotrebnih zamud v postopku vrnitve“, kar je bilo znova potrjeno v Conclusions and Recommendations of the Fifth Meeting of the Special Commission to review the operation of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction and the practical implementation of the Hague Convention of 19 October 1996 on jurisdiction, applicable law, recognition, enforcement and co-operation in respect of parental responsibility and measures for the protection of children (Sklepi in priporočila petega sestanka posebne komisije za pregled delovanja Konvencije z dne 25. oktobra 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok in izvajanja Haaške konvencije z dne 19. oktobra 1996 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju, uveljavljanju in sodelovanju glede starševske odgovornosti in ukrepov za varstvo otrok v praksi; 30. oktober–9. november 2006), Sklepi in priporočila št. 1.3.1 sestanka posebne komisije. Vsi sklepi in priporočila posebne komisije za pregled delovanja konvencije iz leta 1980 so na voljo na spletišču HCCH (glej pot, navedeno v opombi 17).

c. Sodelovanje strank v postopku

84. Ključna značilnost učinkovitega vodenja zadev je zagotavljanje poštenosti, da lahko vse stranke, ne glede na svoje pravno zastopanje, v celoti sodelujejo v postopku in učinkovito predložijo vse informacije/dokaze, brez nepotrebnega odlašanja. Takoj, ko je mogoče in če je to na podlagi zadevnih zakonov in postopkov ustrezno, bi morale sodišče zlasti:
- ugotoviti, ali je bil zapuščen starš obveščen o vsebini navedb o resni nevarnosti, in sicer prek vlog stranke, ki nasprotuje vrnitvi, ali prek pravnega zastopnika, ali, če je ustrezno, prek centralnega izvršilnega organa, ter ali lahko sodeluje v postopku na način, ki ga določi sodišče¹²³;
 - ugotoviti, ali se bo zapuščen starš postopka udeležil osebno in/ali prek pravnega zastopnika, zlasti kadar je vložnik prošnje centralni izvršilni organ ali državni tožilec (kadar je ustrezno);
 - opredeliti postopek (če ta ni že določen v zakonodaji), na podlagi katerega bodo stranke imele vpogled v listine, si jih izmenjavale in vročale, če je ustrezno.
85. Pravno zastopanje, zlasti po odvetniku, specializiranem za take zadeve, je vedno dobrodošlo, vendar je odgovor na vprašanje, ali morajo stranke v postopku vrnitve imeti pravnega zastopnika in ali jim je na voljo (brezplačna) pravna pomoč, odvisen od zadevnega nacionalnega prava in prakse¹²⁴.

d. Sodelovanje otroka v postopku

86. Od sprejetja konvencije so se uveljavile spremembe v mednarodnih pravnih okvirih. Na svetovni ravni je na primer sprejetje Konvencije o otrokovih pravicah (KOP) vplivalo na vprašanja, kot je sodelovanje otrok v postopku vrnitve na podlagi konvencije iz leta 1980 v jurisdikcijah, ki so tudi pogodbenice KOP, vključno z zadevami, v katerih se stranke sklicujejo na izjemo na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena¹²⁵.

¹²³ Prednost je, če sta prisotni obe stranki, če to ni mogoče, nekatere jurisdikcije zagotavljajo druge načine komunikacije, na primer videokonferenco, odvisno od zadevnih zakonov in postopkov zadevne države.

¹²⁴ Glej 26. člen in preglednico pogodbenic, v kateri so navedene države, ki so prijavile zadržke k temu členu, v skladu z 42. členom, in torej niso zavezane zagotavljati brezplačne pravne pomoči, razen kot je določeno v zadevnem sistemu pravne pomoči. Konvencija v točki g drugega odstavka 7. člena določa, da centralni izvršilni organi bodisi neposredno bodisi po posredniku ukrenejo vse potrebno „da se tam, kjer to zahtevajo okoliščine, zagotovijo pravna pomoč in nasveti ali olajša njihovo zagotavljanje, vštevši tudi sodelovanje zagovornikov in pravnih svetovalcev“. Za več informacij glej na primer Smernice za dobro prakso glede prakse centralnih izvršilnih organov (*op. cit.* opomba 6), oddelek 4.13. V vsakem primeru morajo sodišča vsaki od strank zagotoviti dovolj priložnosti za predložitev in izpodbijanje dokazov in priložnost, da sodišče prouči njihovo vlogo, ne glede na to, ali ima stranka pravnega zastopnika ali ne. Informacije o pravnem zastopanju in pomoči v zvezi s prošnjo za vrnitev so na voljo v profilih držav (*op. cit.* opomba 39), oddelek 8.

¹²⁵ Glej na primer 12. člen KOP. Na regionalni ravni je bil s sprejetjem uredbe Bruselj IIa v Evropski uniji (EU) določen način, kako je treba izvajati postopke vrnitve v državah članicah EU, v katerih se uredba uporablja (glej: Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 z dne 27. novembra 2003 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s

87. Vprašanja, ali se otroka zasliši in kako ter kako se pridobi njegovo mnenje in kako se to sporoči sodišču, so odvisna od notranjih postopkov in praks v posameznih pogodbenicah. V nekaterih državah otroka zasliši neposredno sodišče, v drugih pa strokovnjak, ki nato o stališčih otroka poroča sodišču. V takih primerih mora biti oseba, ki zasliši otroka ali opravi razgovor z njim, ustrezno usposobljena za to nalogo in imeti posebno znanje o konvenciji iz leta 1980, postopku vrnitve in omejenem področju uporabe izjeme iz točke b prvega odstavka 13. člena¹²⁶.
88. Če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov, bi morale sodišče v okviru učinkovitega vodenja zadev:
- proučiti imenovanje ločenega zastopnika za otroka, če je to na voljo in če je ustrezno¹²⁷;
 - stranke, ločenega zastopnika otroka ali imenovanega izvedenca obveščati ali spodbujati, naj otroka pravočasno in ustrezno obvesti o postopku, ki poteka, in o morebitnih posledicah ter pri tem upošteva otrokovo starost in zrelost;
 - pri pridobivanju otrokovega mnenja proučiti orodja, kot so družinska poročila (prilagojena omejenemu obsegu postopka vrnitve), ki jih pripravijo ustrezno usposobljeni strokovnjaki v pomoč sodišču pri presoji, koliko teže naj se prizna mnenju otroka;
 - ko je sprejeta odločitev, da se pridobi mnenje otroka, zagotoviti, da postopek pridobitve takega mnenja ne povzroči nepotrebne zamude pri obravnavi zadeve v postopku vrnitve, in sicer tako, da se opredelijo natančno določeni roki.

e. Dokazi

89. Eden od pglavitnih ciljev učinkovitega vodenja zadev je, da sodišče sprejme le relevantne dokaze ter da zbiranje informacij in predložitev dokazov ne povzroči nepotrebnih zamud v postopku. Namen primerov dobre prakse, navedenih v tem oddelku, je pomagati sodišču pri doseganju teh ciljev.

starševsko odgovornostjo ter o razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1347/2000. Glej zlasti 11. člen navedene uredbe. Uredba Bruselj IIa se neposredno uporablja v vseh državah članicah EU, razen na Danskem. Uredba je bila revidirana in nadomeščena z Uredbo Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 (glej zgoraj opombo 64); s prenovitveno uredbo se še krepi pravica otrok, da imajo možnost izraziti svoje mnenje).

¹²⁶ Glej tudi Conclusions and Recommendations of the Sixth Meeting of the Special Commission on the practical operation of the 1980 and 1996 HCCH Conventions (Sklepi in priporočila šestega sestanka posebne komisije za pregled praktične uporabe konvencij HCCH iz leta 1980 oziroma 1996, glej pot, navedeno v opombi 17).

¹²⁷ Na Nizozemskem je trenutna stalna praksa, ki temelji na členu 250 prvega zvezka civilnega zakonika, da se v vseh zadevah s področja konvencij HCCH otrokom, starejšim od treh let, imenuje začasni skrbnik. Navedeni začasni skrbnik, ki je običajno (pedo)psiholog in/ali registrirani mediator, zastopa otroka v nadaljnjem postopku (na prvi in pritožbeni stopnji), tako da izraža otrokova mnenja, presoja njegovo zrelost in to, koliko si otrok dovoli izraziti svoje mnenje. Enaka praksa se uporablja v Nemčiji, kjer se *Verfahrensbeistand* (začasni skrbnik) redno imenuje v postopkih na podlagi konvencije iz leta 1980, v skladu s členom 158 zakona o postopkih v družinskih in nepravdnih zadevah.

f. Dokazi izvedencev

90. Zlasti glede dokazov izvedencev velja, da bi bilo treba njihovo uporabo omejiti, tako da bi ustrezala naravi in ozkemu področju uporabe izjeme zaradi resne nevarnosti. Če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov in če je to ustrezno v posamezni zadevi, bi morale sodišče v okviru dobrega vodenja zadev:
- premisliti o sestavi seznama primernih strokovnjakov, ki imajo ustrezno znanje o konvenciji, postopku vrnitve in posebni naravi izjeme zaradi resne nevarnosti ter ki so lahko na voljo v kratkem času;
 - če nameravata obe stranki predložiti dokaze izvedenca, bi morale sodišče spodbujati uporabo enega ustrezno usposobljenega izvedenca, o katerem se stranki dogovorita ali ki ga imenuje sodišče (kot je ustrezno), namesto da vsaka stranka pripelje svojega;
 - s strankama ob prvi priložnosti presoditi, ali je v zvezi z vprašanjem resne nevarnosti potrebno mnenje/dokaz izvedenca, če se šteje, da je mnenje izvedenca potrebno:
 - opredeliti posamezna vprašanja, o katerih je potrebno strokovno mnenje, na primer z izdajo uradnih navodil, sodne odločbe ali informacij;
 - stranke in izvedenca opomniti, da sta postopek vrnitve in področje uporabe izjeme zaradi resne nevarnosti omejena ter da je treba strogo omejiti vprašanja, glede katerih želijo predložiti mnenje/dokaze izvedenca;
 - določiti rok, do katerega je treba sodišču in/ali strankam (kot je ustrezno) predložiti mnenje izvedenca, in sicer pisno ali ustno, da se prepreči nepotrebna zamuda;
 - če je za imenovanje izvedenca pristojno sodišče, bi morale to izbrati ustreznega izvedenca in mu zagotoviti potrebne informacije, ter
 - določiti rok za nadaljevanje obravnave zadeve ter poskrbeti, da bo izvedenec na tisti dan na voljo za pričanje in predložitev informacij, če je to potrebno;
 - premisliti o možnosti ustnega pričanja izvedenca osebno ali prek zvočne oziroma zvočno-vizualne povezave namesto pisno, da se preprečijo nepotrebne zamude v postopku.

g. Pomoč centralnih izvršilnih organov in neposredna komunikacija med sodišči

91. Sodišča si lahko v skladu z zadevnimi zakoni in postopki ter kadar je to ustrezno za presojo navedb o resni nevarnosti, priskrbijo dodatne informacije prek centralnih izvršilnih organov, da bi bolje razumela pravni okvir ali sistem zaščite otok, ki se uporablja v državi stalnega prebivališča, ali za pojasnilo

določenih zatrjevanih dejstev¹²⁸. Sodišča lahko prek centralnih izvršilnih organov prosijo za konkretne razpoložljive informacije o socialnem poreklu otroka. Ne smejo pa centralnih izvršilnih organov prositi, naj izvedejo poizvedbe ali preiskave, ki presegajo njihovo funkcijo in pooblastila (glej oddelek IV).

92. Sodišča lahko pridobijo relevantne informacije tudi prek neposredne komunikacije med sodišči, in sicer prek stika z drugimi sodniki v svoji pristojnosti ali s sodniki v drugih pogodbenicah. V drugem primeru lahko sodišča uporabijo IHNJ, mrežo, ki jo sestavlja eden ali več članov pravosodja pogodbenic. Mreža IHNJ lajša komunikacijo in sodelovanje med sodniki na mednarodni ravni ter tako pomaga pri učinkovitem izvajanju konvencije. Sodniki lahko na spletišču HCCH preverijo, ali je v njihovi pristojnosti sodnik, ki je imenovan v mrežo IHNJ¹²⁹. Če je tako, se morajo sodniki obrniti na svojega člana v mreži IHNJ ter tako vzpostaviti neposredno komunikacijo med sodišči prek navedene mreže in/ali si zagotoviti podporo pri tem. Sodnikom, ki želijo uporabiti neposredno komunikacijo med sodišči, se priporoča, naj proučijo smernice v pripravi in splošna načela HCCH o komunikaciji med sodišči¹³⁰. Tudi centralni izvršilni organi lahko pomagajo pri neposredni komunikaciji med sodišči, če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov.

¹²⁸ Glej na primer odločbo v zadevi *Kovacs v. Kovacs* (2002), 59 O.R. (3d) 671 (Sup. Ct.), 23. april 2002, Ontario Superior Court of Justice (vrhovno sodišče v Ontariu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 760), v kateri je sodišče zagovornikom strank odredilo, naj predložijo skupno vlogo kanadskemu zveznemu centralnemu izvršilnemu organu na podlagi konvencije iz leta 1980 in ga pozovejo, naj sprejme najučinkovitejše ukrepe, ki so na voljo v državi stalnega prebivališča, da se ugotovi, ali je bil vložnik obsojen in mu je bila izrečena kazen, kot je zatrjevano, ter ali je bila obsodilna sodba verodostojna. Glej tudi: odločbo v zadevi *M.G. v. R.F.*, 2002 R.J.Q. 2132, 23. avgust 2002, Quebec Court of Appeal (pritožbeno sodišče v Quebecu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 762), v kateri je zagovornik centralnega izvršilnega organa države, ki ji je bila poslana zahteva, pred sodiščem izjavil, da bo finančna podpora, ki jo zagotavlja država, ki ji je bila poslana zahteva, še na prej na voljo staršu, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, tudi če bo ta zunaj njene pristojnosti do šest mesecev, s tem so bile zavrnjene navedbe starša, ki je odpeljal otroka ali ki ga zadržuje, da nima zagotovljenih finančnih in drugih sredstev.

¹²⁹ Glej seznam članov mreže IHNJ, ki je na voljo na spletišču HCCH (pot je navedena v opombi 34).

¹³⁰ Glej smernice v pripravi glede komunikacije med sodišči (*op. cit.* opomba 1).

IV

**Dobra praksa
centralnih
izvršilnih organov
v zadevah v zvezi s
točko b prvega
odstavka 13. člena**

93. Vsi primeri dobre prakse, navedeni v tem oddelku, se uporabljajo le, če je to dovoljeno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov posamezne pogodbenice. Poleg tega se primeri dobrih praks, navedeni v tem oddelku, ne smejo razumeti kot kakor koli obvezujoči za centralne izvršilne organe pogodbenic, razen kolikor je to določeno v konvenciji (7. člen).

1. Splošne naloge centralnih izvršilnih organov – sodelovanje in zagotavljanje informacij

94. Pomembna funkcija centralnega izvršilnega organa je sprejeti vse ustrezne ukrepe, da se olajša začetek sodnega ali upravnega postopka za zagotovitev varne vrnitve otroka (točki f in h drugega odstavka 7. člena). Načini, kako centralni izvršilni organi izpolnjujejo to nalogo, se v pogodbenicah razlikujejo, odvisno od vloge, ki jo ima organ v svoji državi, ter funkcij in pristojnosti, ki jih ima na podlagi nacionalne zakonodaje, na podlagi katere je ustanovljen. Pomembna razlika je, da v nekaterih državah centralni izvršilni organ ali državni tožilec začne postopek vrnitve z vložitvijo vloge pri sodišču, v drugih državah pa vlogo pri sodišču vloži zapuščeni starš.
95. Centralni izvršilni organi morajo v okviru svojih obveznosti tudi sodelovati med sabo in pospeševati sodelovanje med notranjimi organi, da se zagotovi čimprejšnja vrnitev otroka (prvi odstavek 7. člena). V zadevah, v katerih se stranke sklicujejo na izjemo iz točke b prvega odstavka 13. člena, lahko tako sodelovanje centralnim izvršilnim organom omogoči predvsem hiter odziv na zahteve sodišča za zagotovitev informacij o tem, ali so na voljo zaščitni ukrepi za zaščito otroka pred resno nevarnostjo, in sicer na podlagi zadevnih zakonov. Centralni izvršilni organi si lahko tudi izmenjujejo informacije o socialnem poreklu otroka, če je to relevantno, ustrezno in dovoljeno na podlagi zakonodaje (točka d drugega odstavka 7. člena).

2. Omejena vloga centralnih izvršilnih organov v zvezi z izjemo zaradi resne nevarnosti

96. Presoja dejanskih in pravnih vprašanj, vključno z vsemi navedbami na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena, je izključno v pristojnosti sodišča, ki odloča na podlagi prošnje za vrnitev¹³¹. To je pomembno pri opredelitvi, kaj

¹³¹ Glej Table of Conclusions and Recommendations of previous Meetings of the Special Commission (SC) on the 1980 Child Abduction Convention and the 1996 Child Protection Convention (1989 (1st SC), 1993 (2nd SC), 1997 (3rd SC), 2001 (4th SC), 2002 (follow-up SC), 2006 (5th SC), 2011-2012 (6th SC)) (Preglednica sklepov in priporočil predhodnih sestankov posebne komisije za pregled konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok in konvencije iz leta 1996 o varstvu otrok (1989 (1. sestanek), 1993 (2. sestanek), 1997 (3. sestanek), 2001 (4. sestanek), 2002 (sestanek za spremljanje napredka), 2006 (5. sestanek), 2011-2012 (6. sestanek))), predhodni dokument št. 6 iz julija 2017 za sedmi sestanek posebne komisije o praktični uporabi konvencije iz leta 1980 o protipravnem odvzemu otrok in konvencije iz leta 1996 o varstvu otrok (oktober 2017), točka 38: „Posebna komisija poudarja, da – (a) morajo centralni izvršilni organi pri izvrševanju svojih funkcij v zvezi s sprejetjem vlog upoštevati dejstvo, da je na splošno za presojo dejanskih in pravnih vprašanj (kot so stalno prebivališče, obstoj pravice do skrbi za otroka

ni vloga centralnega izvršilnega organa: ta ne sme presojeti navedb na podlagi točke b prvega odstavka 13. člena ali ukrepati na podlagi katere koli presoje navedb¹³². Centralni izvršilni organ torej ne sme zavlačevati postopka s sprejemanjem nepotrebnih ukrepov, zlasti v državah, v katerih je prav centralni izvršilni organ ali zastopnik pristojen za začetek postopka pred sodiščem. Centralni izvršilni organ lahko sprejme ukrepe v začetku postopka vrnitve, da se zberejo informacije, ki bodo verjetno potrebne ali zahtevane, da se sodišču pravočasno zagotovi pomoč in da se prepreči preložitve obravnave, dokler se ne zberejo take informacije, in sicer če to spada v funkcijo in pristojnosti organa in če se s tem ne odlaga začetek sodnega postopka.

3. Primeri dobre prakse centralnih izvršilnih organov države, ki je poslala zahtevo

97. Kot primer dobre prakse bi moral biti centralni izvršilni organ države, ki je poslala zahtevo, pripravljen na naslednje, če se to od njega zahteva in kot je ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov:
- zagotavljati informacije o zakonih in postopkih, ki se uporabljajo v njegovi jurisdikciji;
 - predložiti poročilo o socialnem poreklu otroka, če je to relevantno, ustrezno in če zakonodaja dovoljuje izmenjavo teh informacij;
 - na zahtevo ter če je to relevantno, ustrezno in dovoljeno na podlagi zakonodaje, zagotoviti informacije o dejstvih in posameznih okoliščinah v državi, ki je poslala zahtevo;
 - na zahtevo zagotoviti informacije o izvajanju upravnih sporazumov ter lajšanje sklepanja takih sporazumov, kot je potrebno in ustrezno, da se zagotovi varna vrnitev otroka;
 - ukrepati takoj, ko je mogoče, in sprejeti vse potrebne ukrepe, da se upoštevajo roki sodišča in da se ne povzroča nepotrebnih zamud, na zahtevo zagotoviti informacije organom v državi, ki je poslala zahtevo, da se, kolikor je mogoče, olajša učinkovitost zaščitnih ukrepov, kot je na primer obvestilo zadevnim organom socialnega skrbstva o prihodu otroka, da se lahko sprejmejo potrebni ukrepi za odvrčanje resne nevarnosti.

ali navedbe o nasilju v družini) pristojno sodišče ali drug pristojni organ, ki odloča o prošnji za vrnitev; (b) [...]”, glej Sklepi in priporočila št. 13 sestanka posebne komisije leta 2011 ter Sklepi in priporočila št. 1.1.3 sestanka posebne komisije leta 2006 (na voljo na spletišču HCCH, pot je navedena v opombi 17).

¹³² Določba 27. člena konvencije, ki centralnim izvršilnim organom daje zelo omejeno diskrecijsko pravico, da jim ni treba sprejeti prošnje za vrnitev, se ne sme razlagati tako, kot da lahko centralni izvršilni organ zavrne sprejetje prošnje za vrnitev na podlagi zatrjevane resne nevarnosti.

4. Primeri dobre prakse centralnih izvršilnih organov države, ki ji je bila poslana zahteva

98. V okviru dobre prakse bi moral biti centralni izvršilni organ države, ki ji je bila poslana zahteva, pripravljen storiti naslednje, če je to ustrezno na podlagi zadevnih zakonov in postopkov:
- takoj obvestiti centralni izvršilni organ v državi, ki je poslala zahtevo, o vseh informacijah, ki jih zahteva sodišče, in o rokih, ki jih je sodišče določilo za zagotovitev teh informacij;
 - redno in po potrebi centralni izvršilni organ države, ki je poslala zahtevo, obveščati o pomembnih vprašanjih, vključno z napredovanjem in rezultati postopka ter vsemi zahtevami sodišča v zvezi z nalogom za vrnitev otroka, zrcalnimi odločbami ali drugimi odločbami za zaščito otroka pred redno nevarnostjo ter za lajšanje varne vrnitve otroka;
 - čim prej sprejeti vse potrebne ukrepe, da se zagotovi upoštevanje rokov sodišča in ne povzroča nepotrebnih zamud.

V

Uporabni viri

99. Pri pridobivanju znanja o razlagi in uporabi točke b prvega odstavka 13. člena, izpopolnjevanju znanja in razumevanju navedenega so sodiščem, centralnim izvršilnim organom in drugim lahko v pomoč naslednji viri.

1. **Obrazložitevno poročilo o konvenciji iz leta 1980**

100. Obrazložitevno poročilo o konvenciji¹³³, ki med drugim vsebuje informacije o pripravi besedila konvencije in o okoliščinah njenega sprejetja, se lahko uporabi kot dodatno gradivo za razlago konvencije¹³⁴.

2. **Gradivo štirinajstega zasedanja (1980)**

101. *Proceedings of the Fourteenth Session* (gradivo štirinajstega zasedanja)¹³⁵, ki vsebuje obrazložitevno poročilo in vse informacije o pripravi končnega besedila konvencije, na primer pripravljalne dokumente, delovne dokumente, ki so jih pripravile delegacije, ki so se udeležile zasedanja, in zapisnike srečanj zasedanja. Te dokumente je mogoče uporabiti kot dodatno pomoč pri razlagi konvencije¹³⁶.

3. **Podatkovna zbirka o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok (INCADAT)**

102. Podatkovna zbirka INCADAT¹³⁷ je bila vzpostavljena za spodbujanje medsebojnega razumevanja in doslednejše razlage konvencije. Na spletu je brezplačno dostopna v angleščini, francoščini in španščini. Podatkovna zbirka INCADAT vsebuje povzetke in celotna besedila pomembnih odločitev z vsega sveta, ki se nanašajo na mednarodni protipravní odvzem otroka. Vsebuje tudi zbirko jedrnatih pravnih analiz o vprašanjih, ki so pogosto predmet pravnih sporov in sodne razlage v postopkih vrnitve, vključno s točko b prvega odstavka 13. člena¹³⁸.

¹³³ *Op. cit.* opomba 10.

¹³⁴ Glej 31. člen *Dunajske konvencije z dne 23. maja 1969 o pravu mednarodnih pogodb*.

¹³⁵ *Op. cit.* opomba 10.

¹³⁶ Glej 32. člen *Dunajske konvencije z dne 23. maja 1969 o pravu mednarodnih pogodb*.

¹³⁷ Na voljo na naslovu: < www.incadat.com >.

¹³⁸ Za analizo točke b prvega odstavka 13. člena glej spletišče HCCH: < www.hcch.net > zavihek Child Abduction (protipravní odvzem otrok), nato The Convention (konvencija), nato Case Law Analysis (analiza sodne prakse), nato Exceptions to Return (izjeme od načela vrnitve) in nato Grave Risk of Harm (resna nevarnost).

4. Smernice za dobro prakso, ki jih je objavila HCCH

103. Poleg teh smernic je HCCH objavila tudi druge smernice za dobro prakso¹³⁹, ki se nanašajo na konvencijo in so lahko v pomoč sodišču, centralnim izvršilnim organom in drugim pri razlagi ter uporabi točke b prvega odstavka 13. člena:

- Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part I – Central Authority Practice (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok: del I – praksa centralnih izvršilnih organov);
- Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part II – Implementing Measures (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok: del II – izvedbeni ukrepi);
- Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part III – Preventive Measures (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok: del III – preventivni ukrepi);
- Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part IV – Enforcement (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok: del IV – izvrševanje);
- Guide to Good Practice under the 1980 Hague Child Abduction Convention: Part V – Mediation (Smernice za dobro prakso na podlagi Konvencije iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok: del V – mediacija) in
- Transfrontier Contact Concerning Children – General Principles and Guide to Good Practice (Čezmejni stiki z otroki – splošna načela in smernice za dobro prakso).

5. Mednarodna haaška mreža sodnikov (IHNJ)

104. Ustanovitev IHNJ za družinske zadeve je bila prvič predlagana na 1998 De Ruwenberg Seminar for Judges on the international protection of children (seminar za sodnike o mednarodnem varstvu otrok, De Ruwenberg, 1998). Priporočeno je bilo, da zadevni organi (na primer predsedniki sodišč ali drugi javni uslužbenci, kot je ustrezno v različnih pravnih kulturah) v svojih jurisdikcijah imenujejo enega ali več članov pravosodja, ki naj zagotavlja komunikacijski kanal in zvezo s svojim nacionalnim centralnim izvršilnim organom, drugimi sodniki v svoji jurisdikciji in sodniki v drugih pogodbenicah,

¹³⁹ Vse te publikacije so na voljo na spletišču HCCH: < www.hcch.net > pod povezavo Publications (publikacije) in nato Guides to Good Practice (smernice za dobro prakso).

(vsaj sprva) glede vprašanj, povezanih s konvencijo iz leta 1980. IHNJ lajša komunikacijo in sodelovanje med sodniki na mednarodni ravni, da se zagotovi učinkovito delovanje konvencije. Sodniki lahko uporabijo seznam članov IHNJ, ki je objavljen na spletišču HCCH¹⁴⁰.

6. Glasilo sodnikov o mednarodnem varstvu otrok

105. Z glasilom sodnikov (*The Judges' Newsletter*) se zagotavlja kroženje informacij o pravosodnem sodelovanju na področju mednarodnega varstva otrok. HCCH ga je prvič objavila leta 1999. Trenutno se glasilo objavlja dvakrat letno¹⁴¹.

7. Dokumenti, ki jih pripravijo nacionalni organi

106. V preteklih letih so nacionalni pravosodni organi objavili smernice za sodnike in podobne dokumente, v pomoč sodiščem pri obravnavi teh zapletenih zadev, na primer:
- elektronske smernice za sodnike, ki jih je objavil nacionalni pravosodni inštitut v Kanadi¹⁴²;
 - the National Domestic and Family Violence Bench Book of Australia (Nacionalne smernice za sodnike v Avstraliji o nasilju v družini)¹⁴³;
 - argentinski protokol za delovanje konvencije o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok¹⁴⁴;
 - elektronske smernice, ki jih je objavilo državno tožilstvo Brazilije¹⁴⁵.

¹⁴⁰ Glej seznam članov IHNJ na spletišču HCCH (pot je navedena v opombi 34).

¹⁴¹ Vsi zvezki glasila *The Judges' Newsletter* so na voljo v angleščini in francoščini, nekateri zvezki pa tudi v španščini, in sicer na spletišču HCCH (glej pot, navedeno v opombi 118). Osrednja tema zvezka V glasila *The Judges' Newsletter* je bila točka b prvega odstavka 13. člena.

¹⁴² The 1980 Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction (Konvencija iz leta 1980 o civilnopravnih vidikih mednarodnega protipravnega odvzema otrok), National Judicial Institute Electronic Bench Book, National Judicial Institute (elektronske smernice za sodnike, nacionalni pravosodni inštitut), posodobljeno maja 2018.

¹⁴³ Te smernice za sodnike so na voljo na: < <https://aija.org.au/publications/national-domestic-and-family-violence-bench-book/> > (zadnji vpogled 5. februarja 2020).

¹⁴⁴ *Protocolo de actuación para el funcionamiento de los convenios de sustracción internacional de niños*, potrjen 28. aprila 2017. Protokol je na voljo na spletišču vrhovnega sodišča Argentine: < <http://www.cij.gov.ar/adj/pdfs/ADJ-0.305074001493756538.pdf> > (zadnji vpogled 5. februarja 2020).

¹⁴⁵ Te smernice so na voljo na naslovu: < http://www.agu.gov.br/page/content/detail/id_conteudo/157035 > (zadnji vpogled 5. februarja 2020).

Kazalo citirane sodne prakse

Kazalo citirane sodne prakse

Vse odločbe, citirane v teh smernicah in navedene v nadaljevanju, so na voljo v podatkovni zbirki INCADAT¹⁴⁶, in sicer polno besedilo odločbe v izvirniku in njen povzetek v angleščini, francoščini ali španščini ali v dveh navedenih jezikih ali v vseh treh. Posamezna sklicna številka iz podatkovne zbirke INCADAT, navedena v oklepaju, omogoča preprost dostop do odločbe, tako da se vnese v zadevno iskalno polje.

Številke se nanašajo na številke strani.

Argentina

- A. v. A.*, 5. oktober 2001, prvostopenjsko sodišče v Buenos Airesu (Argentina) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AR 487) ----- 43
- E.S. s/Reintegro de hijo*, 11. junij 2013, *Corte Suprema de Justicia de la Nación* (Argentina) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AR 1305) ----- 31
- G., P. C. c. H., S. M. s/reintegro de hijos*, 22. avgust 2012, *Corte Suprema de Justicia de la Nación* (Argentina) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AR 1315) ----- 41

Avstralija

- Director General, Department of Community Services Central Authority v. J.C. and J.C. and T.C.*, 11. julij 1996, Full Court of the Family Court of Australia at Sydney (senat družinskega sodišča Avstralije v Sydneyju v polni sestavi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 68) ----- 50
- Director-General Department of Families, Youth and Community Care and Hobbs*, 24. september 1999, Family Court of Australia at Brisbane (družinsko sodišče Avstralije v Brisbanu (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 294) ----- 50
- Director-General, Department of Families v. R.S.P.* [2003] FamCA 623, 26. avgust 2003, Full Court of the Family Court of Australia (senat družinskega sodišča Avstralije v polni sestavi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 544) ----- 49
- DP v. Commonwealth Central Authority*, [2001] HC 39, (2001) 180 ALR 402 (Avstralija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 346) ----- 44
- Gsponer v. Johnson*, 23. december 1988, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (senat družinskega sodišča Avstralije v Melbourne v polni sestavi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 255) ----- 31
- H.Z. v. State Central Authority*, 6. julij 2006, Full Court of the Family Court of Australia at Melbourne (senat družinskega sodišča Avstralije v Melbourne v polni sestavi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 876) ----- 28

¹⁴⁶ Glej oddelek V teh smernic.

Police Commissioner of South Australia v. H., 6. avgust 1993, Family Court of Australia at Adelaide (družinsko sodišče Avstralije v Adelaidi (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 260) ----- 41

State Central Authority v. Maynard, 9. marec 2003, Family Court of Australia (družinsko sodišče Avstralije (Avstralija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 541) ----- 44

State Central Authority, Secretary to the Department of Human Services v. Mander, 17. september 2003, Family Court of Australia (družinsko sodišče Avstralije (Avstralija)) ¶(sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AU 574) ----- 40

Avstrija

2Ob90/10i, 8. julij 2010, *Oberster Gerichtshof* (Avstrija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/AT 1047) ----- 47

Belgija

N° 03/3585/A, 17. april 2003, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/BE 547) ----- 43

No de rôle: 07/78/C, 25. januar 2007, *Tribunal de première instance de Bruxelles* (Belgija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/BE 857) ----- 44

Čile

N. R. c. J. M. A. V. s/reintegro de hijo, 28. februar 2013, *Corte Suprema* (Čile) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CL 1318) ----- 42

Danska

B-2939-01, 11. januar 2002, *Vestre Landsret* (Danska) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DK 519) -----43

V.L. B-1572-09, 23. september 2009, *Vestre Landsret* (Danska) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DK 1101) ----- 44

Francija

No de pourvoi 08-18126, 25. februar 2009, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1013) ----- 41

No de pourvoi 14-17.493, 19. november 2014, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1309) -----43

No de pourvoi 17-11031, 4. maj 2017, *Cour de cassation* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1346) ----- 43

No de RG 06/00395, 30. maj 2006, *Cour d'appel de Paris* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1010) ----- 40

No de RG 08/04984, 18. februar 2009, *Cour d'appel de Nîmes* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1135) ----- 42

No de RG 11/01062, 28. junij 2011, *Cour d'appel de Bordeaux* (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1128) ----- 41

No de RG 11/01437, 1. december 2011, <i>Cour d'appel d'Agen</i> (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1172) -----	45
No de RG 11/02685, 28. junij 2011, <i>Cour d'appel de Rennes</i> (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1129) -----	43
No de RG 11/02919, 19. september 2011, <i>Cour d'appel de Lyon</i> (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1168) -----	41
No de RG 12-19382, 20. marec 2013, <i>Cour de cassation</i> (Francija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/FR 1213) -----	42

Irska

<i>A.S. v. P.S. (Child Abduction)</i> [1998] 2 IR 244, 26. marec 1998, Supreme Court (vrhovno sodišče (Irska)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/IE 389) ---	41
---	----

Izrael

<i>DZ v. YVAMVD</i> , RFAmA 2270, 30. maj 2013, Supreme Court (vrhovno sodišče (Izrael)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/IL/1211) -----	52
<i>LM v. MM Nevo</i> , RFamA 2338/09, 3. junij 2009, Supreme Court (vrhovno sodišče (Izrael)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/IL 1037) -----	51
<i>Motion for Leave to Appeal (Family Matters)</i> 5690/10, 10. avgust 2010, Supreme Court (vrhovno sodišče (Izrael)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/1290) 46, 47	

Kanada

<i>Achakzad v. Zemaryalai</i> [2011] W.D.F.L. 2, 20. julij 2010, Ontario Court of Justice (sodišče v Ontariu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1115) 40	
<i>Chalkley v. Chalkley</i> (1995) ORFL (4th) 422, 13. januar 1995, Court of Appeal ¶of Manitoba (pritožbeno sodišče v Manitobi (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 14) -----	51
<i>J.D. v. P.D.</i> , (2010) ONCJ 410, 9. september 2010, Ontario Court of Justice (sodišče v Ontariu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1421) -----	34
<i>Kovacs v. Kovacs</i> (2002), 59 O.R. (3d) 671 (Sup. Ct.), 23. april 2002, Ontario Superior Court of Justice (vrhovno sodišče v Ontariu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 760) -----	61
<i>M.G. v. R.F.</i> , 2002 R.J.Q. 2132, 23. avgust 2002, Quebec Court of Appeal (pritožbeno sodišče v Quebecu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 762) -----	61
<i>Mbuyi v. Ngalula</i> , (2018) MBQB 176, 8. november 2018, Court of Queen's Bench of Manitoba (sodišče v Manitobi (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1416) -----	34
<i>Office of the Children's Lawyer v. Balev</i> , 2018 SCC 16, Supreme Court of Canada (vrhovno sodišče Kanade (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1389) -----	16

Thomson v. Thomson, [1994] 3 SCR 551, 20. oktober 1994, Supreme Court of Canada (vrhovno sodišče Kanade (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 11) ----- 27

Solis v. Tibbo Lenoski, 2015 BCCA 508 (CanLII) (Kanada) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 1403) ----- 44

Y.D. v. J.B., [1996] R.D.F. 753, 17. maj 1996, Superior Court of Quebec (vrhovno sodišče v Quebecu (Kanada)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CA 369) -----41

Kitajska

EW v. LP, HCMP1605/2011, 31. januar 2013, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (višje sodišče Posebnega upravnega območja Ljudske republike Kitajske Hongkong (Kitajska)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CNh 1408) ----- 27

LPQ v. LYW [2014] HKCU 2976, 15. december 2014, High Court of the Hong Kong Special Administrative Region (višje sodišče Posebnega upravnega območja Ljudske republike Kitajske Hongkong (Kitajska)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CNh 1302) ----- 49

Mehika

Procedure for International Return of Children, Case No 2926/2008, 16. februar 2009, *Tercera Sala Familiar del Honorable Tribunal Superior de Justicia del Distrito Federal* (Mehika) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/MX 1038) -----43

Nemčija

12 UF 532/16, 6. julij 2016, *Oberlandesgericht München Senat für Familiensachen* (Nemčija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DE 1405) ----- 28

17 UF 56/16, 4. maj 2016, *Oberlandesgericht Stuttgart Senat für Familiensachen* (Nemčija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DE 1406) ----- 41

7 UF 660/17, 5. julij 2017, *Oberlandesgericht Nürnberg Senat für Familiensachen* (Nemčija) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/DE 1409) ----- 45

Nizozemska

X. (the mother) against Y. (the father), 22. februar 2018, *Rechtbank 's-Gravenhage* (Nizozemska) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NL 1391) ----- 39

Nova Zelandija

H. v. H. [1995] 12 FRNZ 498, 4. december 1995, High Court at Wellington (višje sodišče v Wellingtonu (Nova Zelandija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NZ 30) ----- 47

K.M.A. v. Secretary for Justice [2007] NZFLR 891, 5. junij 2007, Court of Appeal of New Zealand (pritožbeno sodišče Nove Zelandije (Nova Zelandija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NZ 1118) ----- 41

Secretary for Justice v. N., ex parte C., 4. marec 2001, High Court at Wellington (višje sodišče v Wellingtonu (Nova Zelandija)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/NZ 501) ----- 48

Švica

5A_285/2007/frs, 16. avgust 2007, *Tribunal fédéral, IIe cour de droit civil* ¶(Švica) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/CH 955) ----- 42

Združeno kraljestvo

F. v. M. (Abduction: Grave Risk of Harm) [2008] 2 FLR 1263, 6. februar 2008, Family Division of the High Court of England and Wales ((družinski oddelek višjega sodišča Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 1116) ----- 39

O. v. O. 2002 SC 430, 3. maj 2002, Outer House of the Court of Session of Scotland (glavno civilno sodišče na Škotskem (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 507) ----- 51

Re A. (Minors) (Abduction: Custody Rights) [1992] Fam 106, 12. februar 1992, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 48) ----- 42

Re C. (Abduction: Grave Risk of Psychological Harm) [1999] 1 FLR 1145, 2. december 1999, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 269) ----- 49

Re D. [2006] 3 WLR 0989, 16. november 2006, United Kingdom House of Lords (England and Wales) (lordska zbornica Združenega kraljestva, Anglija in Wales (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 880) ----- 27

Re D. (Article 13b: Non-return) [2006] EWCA Civ 146, 25. januar 2006, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 818) ----- 43

Re E. (Children) (Abduction: Custody Appeal) [2011] UKSC 27, [2012] 1 A.C. 144, 10. junij 2011, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (vrhovno sodišče Združenega kraljestva, Anglija in Wales (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 1068) ----- 27

Re G. (Abduction: Withdrawal of Proceedings, Acquiescence, Habitual Residence) [2007] EWHC 2807 (Fam), 30. november 2007, High Court (Family Division) of England and Wales (družinski oddelek višjega sodišča Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 966) ----- 46

Re M. and J. (Abduction) (International Judicial Collaboration) [1999] 3 FCR 721, 16. avgust 1999, High Court of England and Wales (višje sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 266) ----- 46

Re S. (A Child) (Abduction: Rights of Custody) [2012] UKSC 10, [2012] 2 A.C. 257, 14. marec 2012, United Kingdom Supreme Court (England and Wales) (vrhovno sodišče Združenega kraljestva, Anglija in Wales (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 1147) ----- 49

Re T. (Abduction: Child's Objections to Return) [2000] 2 F.L.R. 192, 18. april 2000, Court of Appeal of England and Wales (pritožbeno sodišče Anglije in Walesa (Združeno kraljestvo)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 270) ----- 51

Re W. (A Child) [2004] EWCA Civ 1366 (Združeno kraljestvo) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/UK 771) ----- 38

Združene države Amerike

Abbott v. Abbott, 130 S. Ct. 1983 (2010), 17. maj 2010, Supreme Court (vrhovno sodišče (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 1029) ----- 21

Escaf v. Rodriguez, 200 F. Supp. 2d 603 (E.D. Va. 2002), 6. maj 2002, United States District Court for the Eastern District of Virginia, Alexandria Division ¶(okrožno sodišče Združenih držav Amerike vzhodnega okrožja Virginije, oddelek v Alexandrii (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 798) ----- 42

Freier v. Freier, 969 F. Supp. 436 (E.D. Mich. 1996), 4. oktober 1996, United States District Court for the Eastern District of Michigan, Southern Division (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za vzhodno okrožje Michigana, južni oddelek (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 133) -----43

Gomez v. Fuenmayor, No 15-12075, United States Court of Appeal (11th Circuit), 5. februar 2016 (pritožbeno sodišče enajstega okrožja Združenih držav Amerike (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1407) -----38

In the Matter of L.L. (Children), 22. maj 2000, Family Court of New York (družinsko sodišče v New Yorku (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USs 273) ----- 50

Miltiadous v. Tetervak, 686 F. Supp. 2d 544 (E.D. Pa. 2010), 19. februar 2010, United States District Court, Eastern Division Pennsylvania (okrožno sodišče Združenih držav Amerike, vzhodni oddelek, Pensilvanija (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1144) ----- 38

Ostevoll v. Ostevoll, 2000 WL 1611123 (S.D. Ohio 2000), 16. avgust 2000, United States District Court in Ohio (okrožno sodišče Združenih držav Amerike v Ohiju (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1145) -----40

Pliego v. Hayes, 843 F.3d 226 (6th Cir. 2016), 5. december 2016, Court of Appeals for the Sixth Circuit (pritožbeno sodišče šestega okrožja (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1386) ----- 48

Sabogal v. Velarde, 106 F. Supp. 3d 689 (2015), 20. maj 2015, United States District Court for the District of Maryland (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za okrožje Maryland (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 1383) ----- 35

Souratgar v. Fair, 720 F.3d 96 (2nd Cir. 2013), 13. junij 2013, United States Court of Appeals for the Second Circuit, (pritožbeno sodišče drugega okrožja Združenih držav Amerike (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1240) ----- 39

Tabacchi v. Harrison, 2000 WL 190576 (N.D.Ill.), 2. avgust 2000, United States District Court for the Northern District of Illinois, Eastern Division (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za severno okrožje Illinois, vzhodni oddelek (Združene države Amerike)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/USf 465) ----- 39

Taylor v. Taylor, 502 Fed.Appx. 854, 2012 WL 6631395 (C.A.11 (Fla.)) (11th Cir. 2012), 20. december 2012, United States Court of Appeals for the Eleventh Circuit (pritožbeno sodišče enajstega okrožja Združenih držav Amerike (Združene države Amerike) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/US 1184) ----- 38

Zimbabwe

Secretary for Justice v. Parker, 1999 (2) ZLR 400 (H), 30. november 1999, High Court (višje sodišče (Zimbabwe)) (sklic v podatkovni zbirki INCADAT: HC/E/ZW 340) ----- 39